

AN COIMISIÚN UM ACHOMHAIRC CHÁNACH
TAX APPEALS COMMISSION

Tuarascáil Bhliantúil 2023

Clár Ábhair

Ráiteas an Chathaoirligh	3
Ceannlínte 2023.....	5
Staitisticí Ceannlíne 2023.....	6
Príomh-Aschuir	10
An Comhthéacs agus Táscairí Tionchair	11
Forbhreathnú ar Achomhairc	12
Achomhairc Reatha.....	13
Achomhairc Leagáide.....	14
Achomhairc Réamhbhunaidh.....	15
Forbhreathnú ar na Achomhairc atá idir Lámha amhail an 31 Nollaig 2023	16
Líon na nAchomhairc in aghaidh na Bliana a Fuarthas	17
Achomhairc ‘Ar Feitheamh’ agus achomhairc ‘Chomhdhlúite’	18
Achomhairc a Fuarthas in 2023.....	19
Achomhairc arna nDúnadh in 2023.....	20
Achomhairc atá liostaithe lena n-éisteacht in 2023.....	21
Cinntí a Eísíodh	24
Comhdhálacha Bainistíochta Cáis in 2023.....	25
Dul chun cinn déanta maidir le hachomhairc in 2023.....	27
Cásanna luaite	28
Achomhairc – Príomhchineálacha Cánach	29
Cineálacha Cánach Iolracha.....	33

Rialachas agus Riarachán Ginearálta.....	34
Bonn reachtúil agus Feidhmeanna an Choimisiúin.....	35
Rialachas agus Riarachán Ginearálta.....	35
Soláthar foirne.....	35
Bainistiú riosca.....	35
An Coiste Iniúcháireachta agus Riosca.....	36
Iniúchadh Inmheánach.....	36
Ard-Reachtair Cuntas agus Ciste.....	36
An Coiste um Chuntais Phoiblí.....	36
Tuarascálacha Alt 21.....	37
Saoráil Faisnéise.....	37
Cosaint Sonraí.....	37
Nochtadh Cosanta.....	37
An tAcht um Chomhionannas agus Cearta an Duine.....	37
Soláthar.....	37
Teicneolaíocht Faisnéise.....	37
Suíomh Gréasáin.....	38
Éisteachtaí Cianda.....	38
Córas Cásbhainistithe.....	38
Maoiniú agus Caiteachas.....	38
Aguisín 1.....	39
Cairt Eagrúcháin.....	40
Aguisín 2.....	41
An Coiste Bainistíochta agus Rialachas.....	42

Ráiteas an Chathaoirligh

Is comhlacht neamhspleách é an Coimisiún um Achomhairc Chánach a bhfuil sé de chúram air próiseas achomhairc nua-aimseartha agus éifeachtúil a chur ar fáil maidir le héisteacht agus breithniú díospóidí cánach. Déanaimid ár ndícheall gach bliain nuachóiriú a dhéanamh agus éirí níos éifeachtúla. Léiríonn tabhairt isteach Córas nua Bainistíochta Cásanna agus tairseach ar líne (i mBéarla agus i nGaeilge) an tiomantas don nua-aimsearthacht agus don éifeachtúlacht.

Chun béim a leagan ar ár gcleachtas leanúnach maidir le héifeachtúlachtaí a lorg, sa chéad ráithe de 2023, thug an Coimisiún faoi athbhreithniú Lean Six Sigma ar gach próiseas, agus é ag súil lenár gCóras nua Bainistíochta Cásanna. De bhun an athbhreithnithe Lean Six Sigma seo, bhaineamar céimeanna riaracháin inár bpróisis chun an éifeachtúlacht is mó a chinntiú. Rinneamar an cinneadh freisin a bheith mar oifig gan pháipéar agus táimid ag brath ar thaifid dhigiteacha amháin. Mar a luadh thuas, chuidigh an t-athbhreithniú seo lenár gCóras Bainistíochta Cásanna a thabhairt isteach agus bhíothas ag súil leis. Chuaigh an córas nua agus an tairseach ar líne beo i ráithe 4 de 2023 agus tá buntáistí suntasacha curtha ar fáil aige cheana féin maidir leis an gcaoi a dtugaimid faoinár gcuid oibre. Déanann an córas nua gach sruth oibre a rianú agus a thaifeadh agus tugann sé léargas ‘fíor-ama’ ar achomhairc ar staitisticí bainistíochta idir lámha agus láithreach bonn. Ina theannta sin, tá tairseach nua againn don phobal a chuidíonn leis an bhFógra Achomhairc a chomhlánú agus a chur isteach. Ní theastaíonn aon idirghabháil láimhe chuige sin, rud a chinntíonn faisnéis staitistiúil atá cothrom le dáta agus áititheach.

Maidir le héisteacht agus a bhreithniú ar achomhairc, léiríonn na staitisticí atá iniata sa Tuarascáil Bhliantúil go raibh bliain rathúil eile ag an gCoimisiún. Ar feadh bliana eile, dhún an Coimisiún níos mó achomharc ná mar a d’oscail

sé. B’ionann na hachomhairc a dúnadh agus luach €1.386 billiún euro faoi dhíospóid, a scaoileadh ar ais chuig an Státchiste nó chuig an ngeilleagar. Is ionann na huimhreacha sin agus laghdú 60 faoin gcéad ar chandam na n-achomharc ó 2022 ó €1.3 billiún go €519 milliún agus laghdú 24 faoin gcéad ar líon na n-achomharc a bhí idir lámha ó 2022 ó 1,504 achomharc go 1,139 achomharc. D’éisíomar 175 cinneadh ar luach €409 milliún i ndíospóid agus sceidealaíomar 411 éisteacht ar luach comhcheangailte arb ionann iad agus €1.4 billiún. In 2023, lean an treocht ar aghaidh mar a bhí i mblianta roimhe seo agus is ionann cáin chorparáide agus an chandam is airde d’achomhairc a fuarthas ar luach €522 milliún as an iomlán de €613 milliún a bhí faoi dhíospóid. Leanann an treocht ar aghaidh le hachomhairc níos casta agus saincheisteanna dlí atá ag leathnú i gcónaí.

Tá an Coimisiún ag brath ar go leor páirtithe leasmhara as a rath oibríochtúil. Tá buíochas mór ag dul don Aire Airgeadais, Michael McGrath T.D. as a thacaíocht agus a inrochtaineacht leanúnach, in ainneoin éilimh náisiúnta agus idirnáisiúnta ar a chuid ama. Cuirtear an buíochas sin in iúl freisin don Ard-Rúnaí, John Hogan agus dá fhoireann sa Roinn Airgeadais as a dtacaíocht agus a gcur chuige, agus urraim á tabhairt dár neamhspleáchas i gcónaí. Tá mé faoi chomaoin freisin as tacaíocht Barry Lowry, Príomhoifigeach Faisnéise agus a fhoireann san OGCIÓ, Seamus McCarthy, an tArd-

Reachtairé Cuntas agus Ciste agus a fhoireann, agus Cathaoirleach an Choiste Iniúchta agus Riosca, Gerard Moran, agus na gcomhaltaí, Mary Griffin agus Wendy Kennedy in 2023. Fáiltíonn an Coimisiún freisin roimh an mball is nua den Choiste Iniúcháireachta agus Riosca, Éimear Fisher.

Lean rannpháirtíocht dhearfach ar aghaidh le páirtithe leasmhara an Choimisiúin agus lenár n-úsáideoirí seirbhíse. Áirítear orthu sin iar-Uachtarán Institiúid Cánachais na hÉireann, Colm Browne agus an tUachtarán nua Tom Reynolds agus Comhairle agus comhaltaí na hInstitiúide, Cathaoirleach Choiste Cánach na gCuntasóirí Cairte, Peter Vale agus a chomhaltaí, Cathaoirleach na gCoimisinéirí Ioncaim, Niall Cody, a chomhchoimisinéirí agus a fhoireann sna Coimisinéirí Ioncaim, Príomhoifigeach an Bhiúró, An tArd-Cheannfort Michael Gubbins agus a fhoireann ag an mBiúró um Shócmhainní Coiriúla, Cumann an Bharra Cánach, na comhpháirtithe agus na baill foirne go léir ag na gnólachtaí dlí, cleachtóirí cánach, cuntasóirí, abhcóidí dlí inmheánacha agus abhcóidí

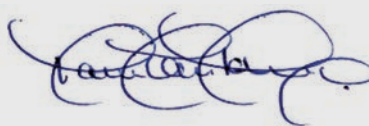
“

B'ionann na hachomhairc a dúnadh agus luach €1.386 billiún euro faoi dhíos póid, a scaoileadh ar ais chuig an Státchiste nó chuig an ngeilleagar.

”

ar fud na hÉireann agus i ndlínsí eile agus sa phobal i gcoitinne, a ndéanaimid freastal orthu.

Agus an meall mór ar deireadh, tá líon an-bheag foirne ag an gCoimisiún ag 32 ag gráid éagsúla, a thugann faoin obair ar fad a léiríonn na staitisticí iniata. Gabhaim buíochas ó chroí as a ndíograis, as a seirbhís don phobal agus as a spiorad coláisteach i gcónaí.

Marie-Claire Maney
Cathaoirleach

Ceannlínte 2023

1,521 achomharc dúnta
ar luach **€1.386** billiún

Titim 60%

ar chandam na
n-achomharc idir lámha
ó 2022

Ó €1.3billiún go €519
milliún

Titim 24%

ar achomhairc idir
lámha ó 2022

Ó 1,504 go 1,139

411 éisteacht
sceidealaithe
(**162** go cianda)
ar luach

€1.4 billiún

175
cinneadh eisithe
ar luach
€409 milliún

.....

1,156
achomharc a
fuarthas ar luach
€613 milliún

Córas nua inmheánach
Bainistíochta
Cásanna

tugadh isteach
le haghaidh
éifeachtúlacht i
bpróiseáil achomharc

Tugadh Tairseach

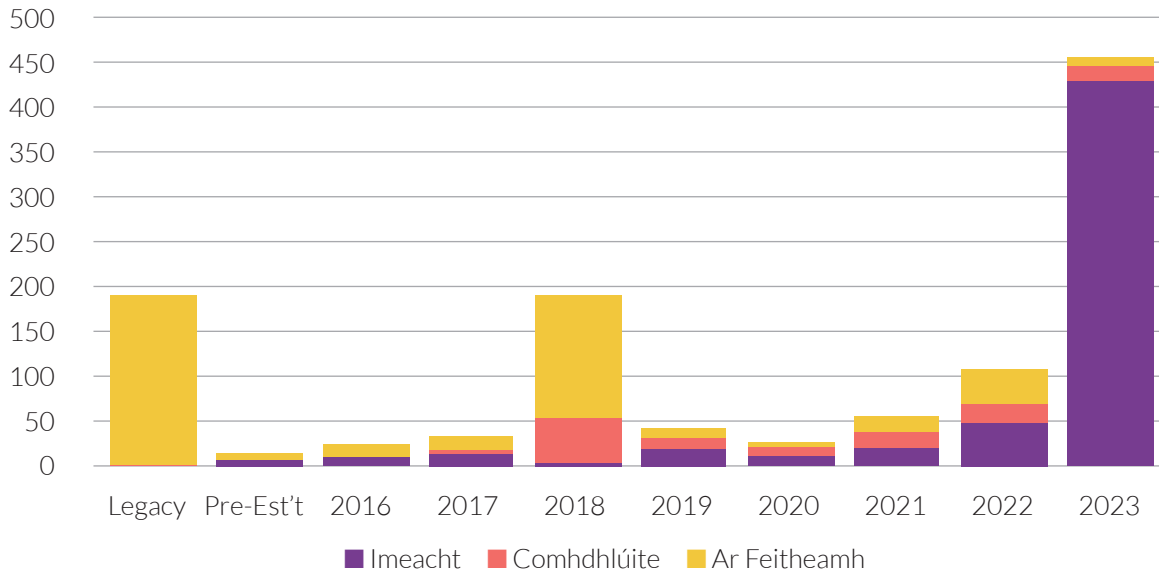
Nua isteach ar an
suíomh gréasáin
chun gur féidir

Achomhairc
Chánach
a thíolacadh ar líne

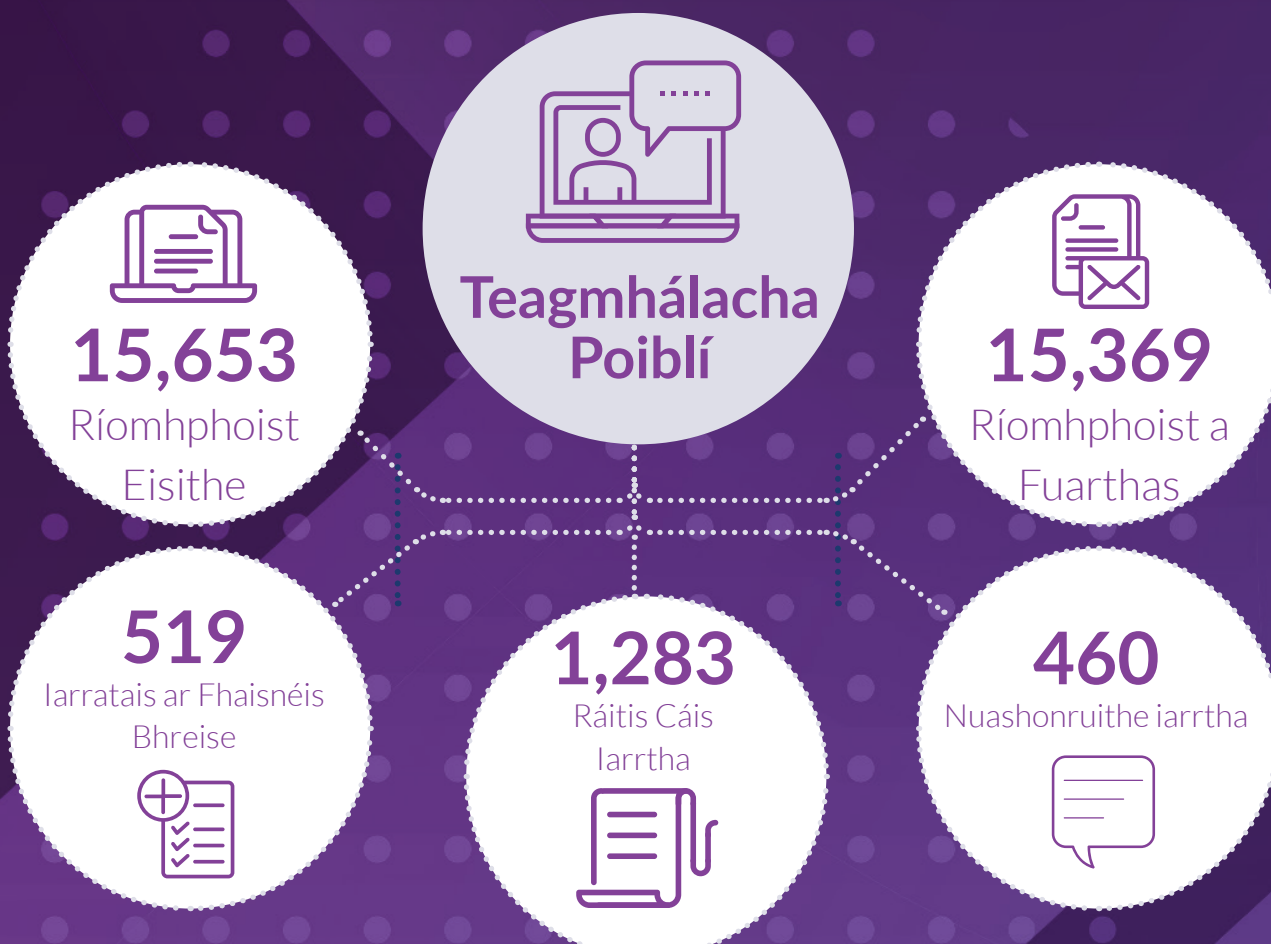

Staitisticí ceannlíne 2023

Miondealú ar 1,139 Achomharc ar Láimh ag Deireadh na Bliana

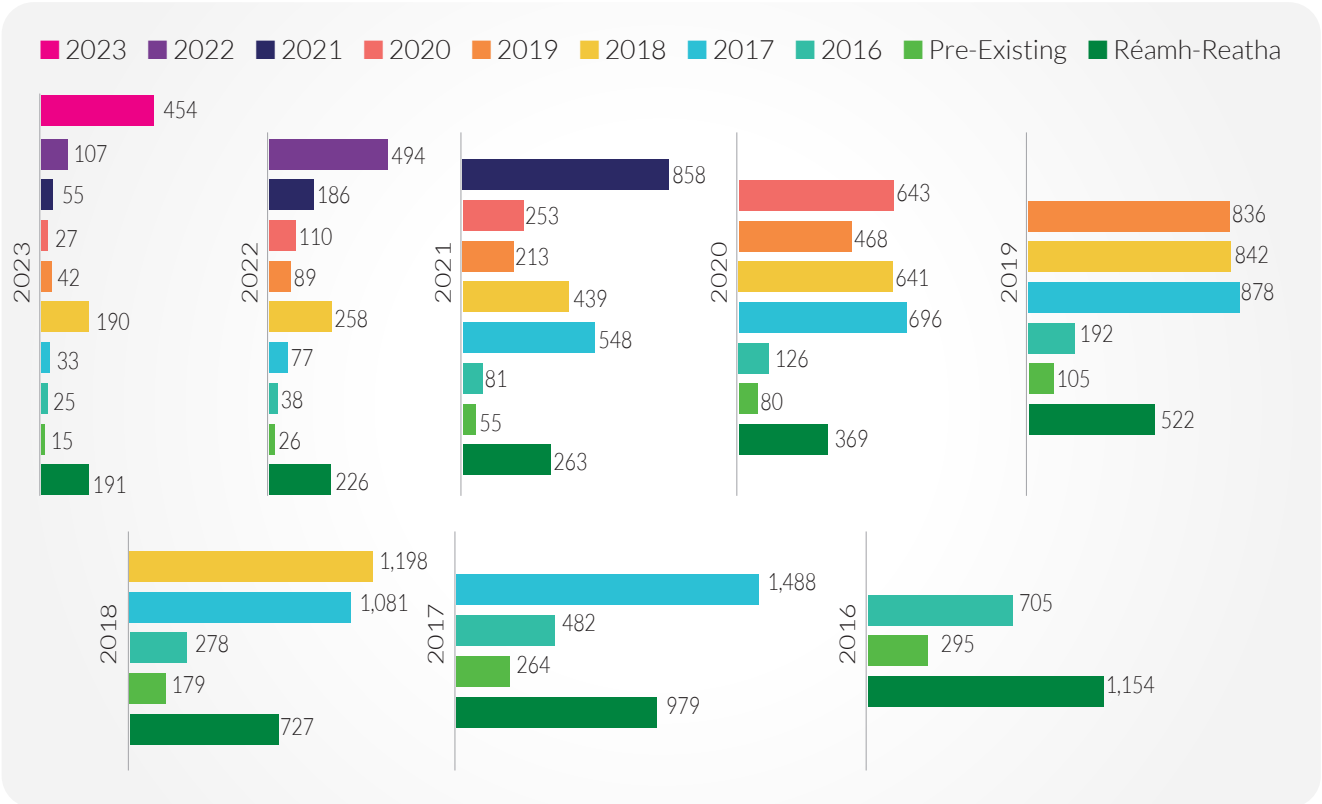

Achomhairc ar Láimh amhail 31/12/23, níos lú iad siúd "Ar Feitheamh" nó "Comhdhlúite" **565**

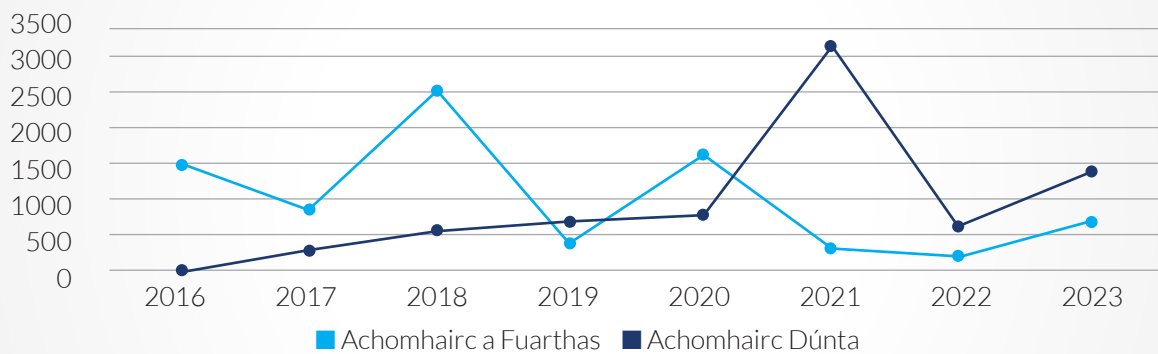

Treochtaí Achomhairc sa Choimisiún ó bunaíodh é

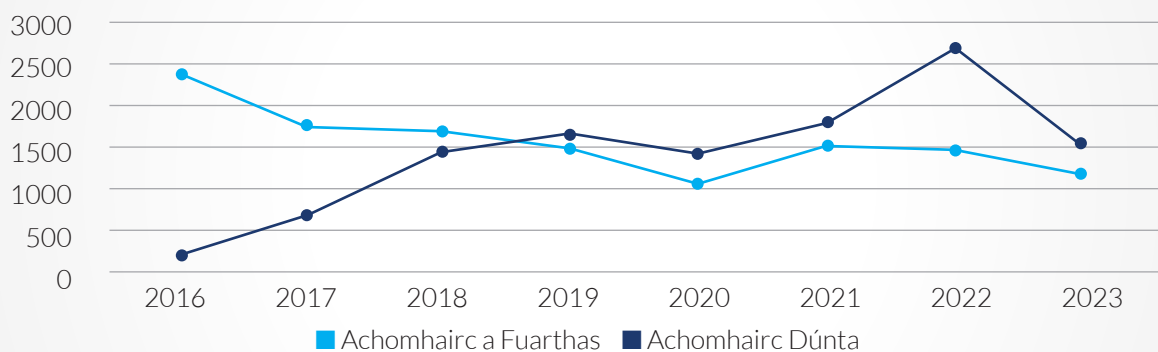
Achomhairc idir lámha amhail Deireadh na Bliana 2016-2023 de réir bliana/catagóire

Candam na n-achomharc a fuarthas v. Dúnta ó 2016 (€m)

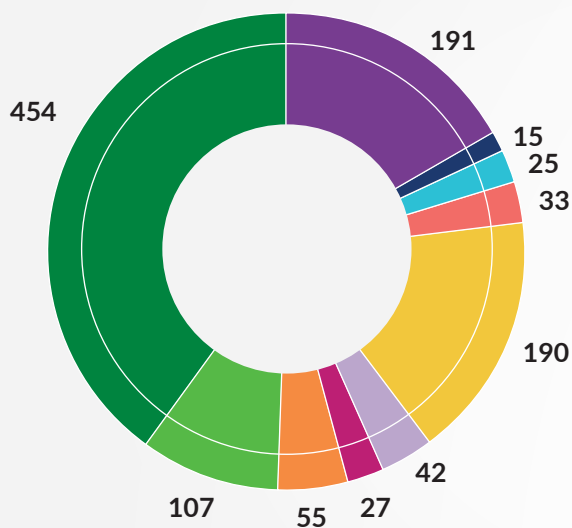

Achomhairc a Fuarthas v. Dúnta ó 2016

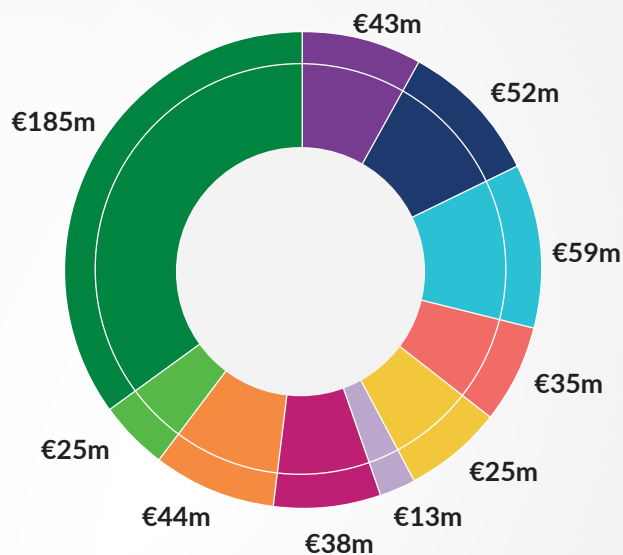

Post Reatha an Choimisiúin

Miondealú Achomhairc Oscailte
1,139 Iomlán

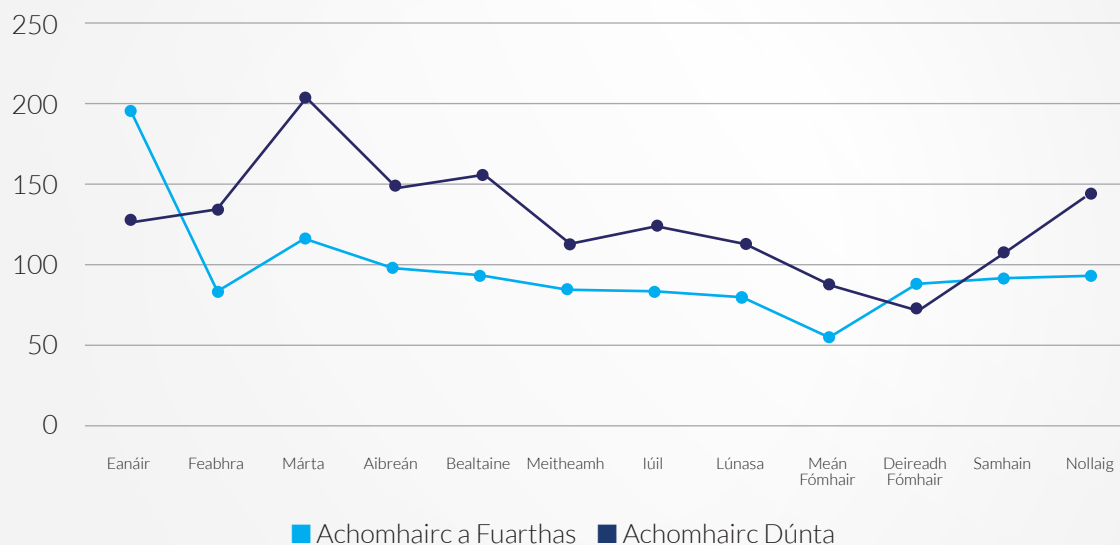
Achomhairc Oscailte Miondealú
Chandamach Iomlán €519m (€m)

- Leagáide
- 2016
- 2018
- 2020
- 2022
- Pre-Est't
- 2017
- 2019
- 2021
- 2023

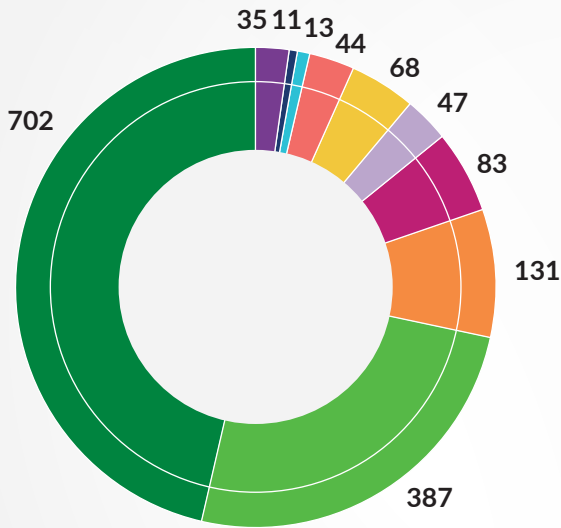
Forbairtí in 2023

Achomhairc a Fuarthas v. Dúnta de réir Míosa 2023

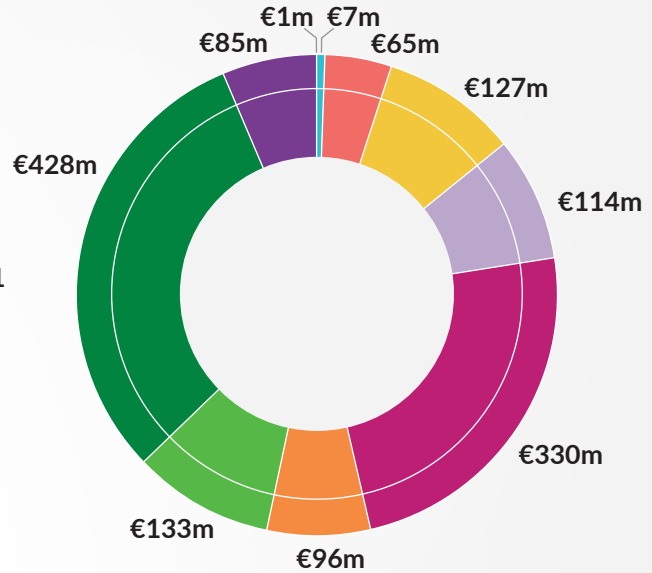

Achomhairc arna nDúnadh in 2023

1,521 Iomlán

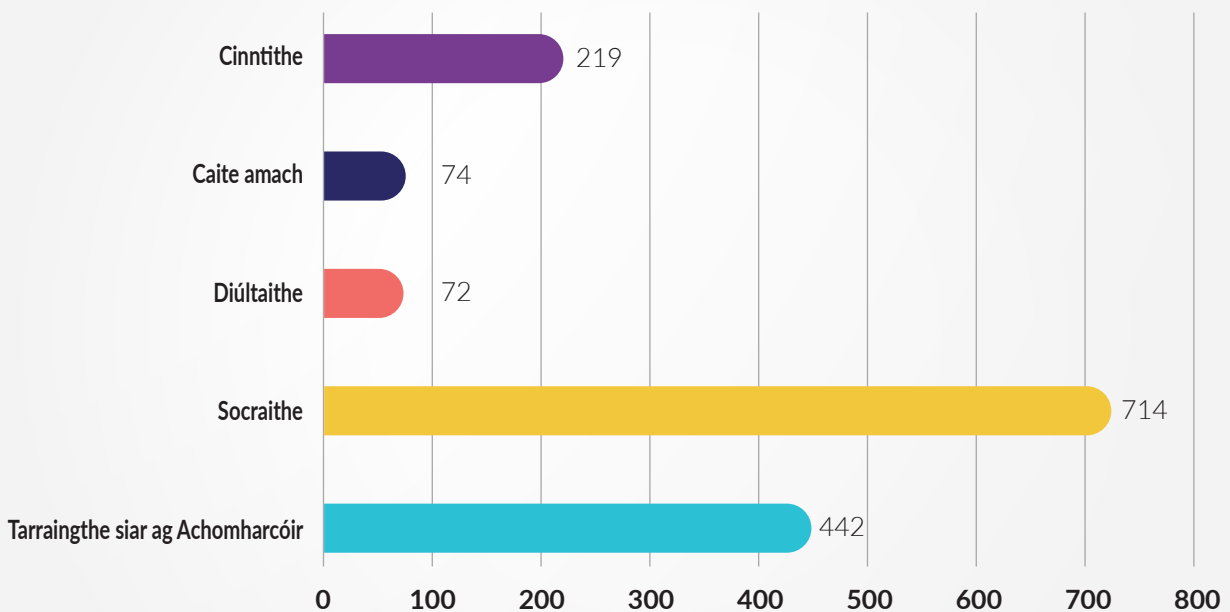

Miondealú Candamach Iomlán
€1,386m (€m)

■ Leagáide ■ 2016 ■ 2018 ■ 2020 ■ 2022
■ Pre-Est't ■ 2017 ■ 2019 ■ 2021 ■ 2023

Cúis le Dúnadh Achomhairc Iomlán 1,521

Príomh-Aschuir

Príomh-Aschuir

Is é cuspóir an Choimisiúin um Achomhairc Chánach (“an Coimisiúim”) a oibleagáidí faoin Acht Airgeadais (Achomhairc Chánach), 2015, faoin Acht Airgeadais (Achomhairc Chánach agus faoin Rialachán Réamheolaire), 2019 agus faoin Acht Comhdhlúite Cánacha, 1997 (“TCA1997”) a chomhlíonadh, rud a chinntíonn gur féidir le gach cáiniócoir, nuair is cuí, a gceart achomhairc a fheidhmiú chuig comhlacht neamhspleách i gcoinne cinní agus measúnuithe na gCoimisinéirí Ioncaim agus an Bhiúró um Shócmhainní Coiriúla (“CAB”).

Soláthraíonn na príomh-aschuir agus na príomhghníomhaíochtaí seirbhíse poiblí seo a leanas faisnéis feidhmíochta chun tacú leis an gCoimisiún na haschuir agus na torthaí ó chaiteachas poiblí a mheas.

Táscaire	2020	2021	2022	2023	Spríoc Aschuir 2024
Achomhairc Chánach a Phróiseáil					
Líon na gCinntí a Eisíodh	171	130	190	175	150
Líon na n-Achomhairc idir Lámha ag deireadh na bliana	3,023	2,710	1,504	1,139	900
Líon na n-Éisteachtaí Sceidealta	229	188	553	411	500
Candam na n-Achomhairc idir Lámha	€4.5bn	€1.7bn	€1.3bn	€519m	€500m
Cumas Eagrúcháin					
Líon na Baill Foirne ag an gCoimisiún	33.5	26	33	32	37
Buiséadú Comhionannais					
Líon na n-Éisteachtaí Cianda a Thairgtear	98	188	553	411	400

Nóta 1: Taispeántar ar chuid de na táblaí atá san áireamh sna leathanaigh seo a leanas “an candam faoi dhíospóid” d’achomhairc a fuair an Coimisiún. Ba cheart breathnú ar an gcandamuimhir sin mar mheastachán ar an mbonn seo a leanas:

- féadfar an candam bunaidh cánach atá faoi dhíospóid a mhodhnú tar éis an fógra achomhairc a chomhdú (i.e. i gcás ina ndéantar gné den achomhairc a shocrú nó a tharraingt siar),
- Is féidir go mbeidh easaontú idir na páirtithe maidir le candam beacht na cánach faoi dhíospóid, nó
- ní bhíonn luach airgid achomhairc inírofa i gcónaí (e.g. in achomhairc i gcás ina bhfuil an ráta cánach faoi dhíospóid nó más ionainn an candam faoi dhíospóid agus diúltú d’fhaoiseamh caillteanais nó d’asbhaintí nó in achomhairc maidir le diúltú do Dheimhnithe Imréitigh Cánach).

Nóta 2: Tá sé tábhachtach a thabhairt ar aire go mbíonn staidreamh maidir le hachomhairc ag athrú de shíor agus go ndéantar iad a nuashonrú ar bhonn laethúil de réir comhfhreagrais agus fógraí a fhaightear. Amhail in R1-2024, cuirtear léargas i láthair sa tuarascáil seo atá chomh cruinn agus is féidir maidir le staidreamh don bhliain féilire 2023.

An Comhthéacs agus Táscairí Tionchair

Táscaire	2020	2021	2022	2023
Críochnaitheacht agus cinnteacht a bhunú d’Achomhaircóirí agus d’Fhreagróirí maidir le díospóidí cánach – (Méadrach: Líon na n-achomhairc arna ndúnadh)	1,391	1,789	2,661	1,521
Cinníocht a bhunú don Státchiste agus don Choiste um Chuntais Phoiblí maidir le candam na cánach atá dlite – (Méadrach: Candam na gcánacha maidir le hAchomhairc arna nDúnadh)	€820m	€3,146m	€605m	€1,386m
Soiléireacht a sholáthar maidir le léirmhíniú ar Dhlí Cánach na hÉireann agus cuidiú lena bheachtú agus chuíchóiriú – (Méadrach: Candam na gcinntí arna n-eisiúint)	€610m	€443m	€292m	€409m
Líon breise achomhairc cánach arna ndúnadh i gcomparáid leis an líon a fuarthas sa bhliain chéanna	352	313	1,207	365

Forbhreathnú ar Achomhairc

Forbhreathnú ar Achomhairc

Achomhairc Reatha

Chun críche na tuarascála seo, is iad “achomhairc reatha” na hachomhairc sin a fuarthas an 1 Eanáir 2016 nó dá éis.

Faightear, próiseáiltear agus cinntear achomhairc reatha de réir fhorálacha Chuid 40A den Acht Comhdhlúite Cánacha 1997. Le linn 2023, lean an Coimisiún d’fhaireachán a dhéanamh ar dhul chun cinn na gcomhad achomhairc reatha agus rinne sé cinntí (agus i gcás inarbh iomchuí, thug sé treoracha uaidh) maidir le hAgallaimh Bhainistíochta Cáis (“CMCanna”) a reachtáil, agus tuilleadh faisnéise agus/nó Ráitis Cháis agus/nó Achoimrí Argóinte á lorg aige. Nuair is féidir, liostaíodh achomhairc lena n-éisteacht.

Tugtar forbhreathnú sa tábla seo a leanas ar an dul chun cinn a rinneadh in 2023 maidir le hachomhairc reatha:

Forbhreathnú ar Achomhairc Reatha in 2023		
	Líon na nAchomharc	Candam* €
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2016	901	332m
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2017	1,747	848m
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2018	1,689	2,532m
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2019	1,491	384m
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2020	1,039	1,582m
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2021	1,476	296m
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2022	1,454	200m
Líon na nAchomharc a Fuarthas ó 2016 go 2022	9,797	6,174m
Iarmhéid Tosaigh - 1 Eanáir 2023	1,252	1,111m
Líon na nAchomharc a fuarthas in 2023	1,156	613m
Líon na nAchomharc arna nDúnadh in 2023	(1,475)	(1,300m)
Iarmhéid Deiridh - 31 Nollaig 2023	933	424m
Éisteachtaí		
Líon na n-éisteachtaí sceidealta (a dhéanann difear do 678 achomharc aonair)	385	1,324m
Achomhairc arna dTarraingt siar/Arna socrú riomh an éisteacht	(78)	(605m)
Achomhairc arna n-iarchur roimh a n-éisteacht	(133)	(226m)
Cruinniú Bainistíochta Cáis (CMCanna)		
Líon na CMCanna sceidealta (lena ndéantar rinne difear do 29 achomharc aonair)	21	1,224m
Achomhairc arna n-iarchur roimh ré ar iarratas ó cheachtar páirtí	(8)	(400m)
Cinntí		
Líon na gcinntí a eisíodh in 2023	163	359m

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a rómhtar an candamuimhir faoi dhíospóid.

San áireamh san fhigiúr deiridh ag deireadh 2023, tá 244 achomharc ‘Ar Feitheamh’ arb ionann iad agus €165m agus 132 achomharc le stádas ‘Comhdhlúite’ nó ‘Cumaiscthe’ arb ionann iad agus €29m. Dá leasófaí na figiúirí foriomlána deireadh bliana chun é sin a léiriú, laghdófaí líon na n-achomharc reatha atá idir lámha ag an gCoimisiún agus a bhfuil an Coimisiún in ann dul chun cinn gníomhach a dhéanamh maidir leo go dtí 557 le candam de thart ar €231m.

Achomhairc Leagáide

Is sean-achomhairc iad achomhairc leagáide a rinneadh go díreach chuig na Coimisinéirí loncaim sular bunaíodh an Coimis iún. Sa dara leath de 2016, aistríodh 2,755 achomharc leagáide chuig an gCoimisiún de réir Chuid 40A den Acht Comhdhlúite Cánach 1997. Tar éis athbhreithniú tosaigh mionsonraithe a dhéanamh ar na comhaid, cuireadh 1,600 de na hachomhairc sa ghrúpa céanna le hachomhairc ghaolmhara nó le hachomhairc a leanann príomh-achomhairc. I bhfianaise an athbhreithnithe sin, tháinig laghdú ar líon na n-achomharc aonair ó 2,755 go dtí 1,155. Le héisteachtaí agus cinntí i gcaitheamh na mblianta laghdaíodh líon na n-achomharc leagáide a thuilleadh. Tugtar faoi deara, mar gheall ar chinneadh, i ndáil le tráinse d’achomhairc leagáide, ar sheas an Chúirt Achomhairc leis in 2023, go bhféadfaí líon suntasach eile achomharc leagáide agus achomhairc ghaolmhara eile ó bhlianta níos déanaí a dhúnadh in 2024. Braitheann sé seo ar na páirtithe agus ar aon cinntí a bhaineann le dul chun cinn féideartha ar achomharc breise chuig an gCúirt Uachtarach.

Tugtar forbhreathnú sa tábla seo a leanas ar an dul chun cinn a rinneadh in 2023 maidir le hachomhairc leagáide:

Forbhreathnú ar Achomhairc Leagáide in 2023		
	Líon na nAchomharc	Candam* €
Líon na nAchomharc a fuarthas	1,155	797m
Iarmhéid Tosaigh - 1 Eanáir 2023	226	128m
Líon na nAchomharc arna nDúnadh in 2023	(35)	(85m)
Iarmhéid Deiridh - 31 Nollaig 2023	191	43m
Éisteachtaí		
Líon na n-éisteachtaí sceidealta (lena ndéantar difear do 17 achomharc aonair)	14	15m
Achomhairc arna n-iarchur roimh a n-éisteacht	(7)	(39m)
Cruinniú Bainistíochta Cáis (CMCanna)		
Líon na CMCanna sceidealta (lena ndéantar difear do 2 achomharc aonair)	2	2m
Arna dTarraingthe siar/Arna Socrú roimh cruinniú bain-istíochta cáis	(1)	(0.2m)
Cinntí		
Líon na gcinntí a eisíodh in 2023	9	49m
* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an candamuimhir faoi dhíospóid.		

San áireamh san fhiúir deiridh ag deireadh 2023, tá 189 achomharc 'Ar Feitheamh' arb ionann iad agus €42m agus 1 achomharc le stádas 'Comhdhlúite' nó 'Cumaiscthe' arb ionann é agus €0.5m. Dá leasófaí na figiúirí foriomlána deireadh bliana chun é sin a léiriú, laghdófaí líon na n-achomharc leagáide atá idir lámha a bhfuil an Coimisiún in ann dul chun cinn gníomhach a dhéanamh maidir leo go dtí 1 le candam de thart ar €1m.

Achomhairc Réamhbhunaidh

Is achomhairc iad achomhairc réamhbhunaidh a bhí idir lámha ag Oifig na gCoimisinéirí Achomhairc sular bunaíodh an Coimisiún in 2016.

Tugtar forbhreathnú sa tábla a leanann ar an dul chun cinn a rinneadh in 2023 maidir le hachomhairc Réamhbhunaidh:

Forbheathnú ar Achomhairc Réamhbhunaidh in 2023		
	Líon na nAchomharc	Candam* €
Líon na nAchomharc a fuarthas	304	373m
Iarmhéid Tosaigh - 1 Eanáir 2023	26	53m
Líon na nAchomharc arna nDúnadh in 2023	(11)	(1m)
Iarmhéid Deiridh - 31 Nollaig 2023	15	52m
Éisteachtaí		
Líon na n-éisteachtaí sceidealta (lena ndéantar difear do 20 achomharc aonair)	12	6m
Achomhairc arna dTarraingt siar/Arna socrú ríomh an éisteacht	(3)	(0.08m)
Achomhairc arna n-iarchur roimh a n-éisteacht	(5)	(1m)
Cruinniú Bainistíochta Cáis (CMCanna)		
Líon na CMCanna sceidealta (lena ndéantar difear do 9 achomharc aonair)	5	1m
Achomhairc arna n-iarchur roimh ré ar iarratas ó cheachtar páirtí	(2)	(0.08m)
Cinntí		
Líon na gcinntí a eisíodh in 2023	3	1m

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an candamuimhir faoi dhíospóid.

San áireamh san fhiúir deiridh ag deireadh 2023, tá 7 n-achomharc 'Ar Feitheamh' arb ionann iad agus €13m agus 1 achomharc le stádas 'Comhdhlúite' nó 'Cumaiscthe' arb ionann é agus €2m. Dá leasófaí na figiúirí foriomlána ó cheann ceann na bliana chun é sin a léiriú, laghdófaí líon na n-achomharc Réamhbhunaidh atá idir lámha agus go bhfuil an Coimisiún in ann dul chun cinn gníomhach a dhéanamh maidir leo go 7 le candam de thart ar €36m. As an 7 achomharc gníomhach atá fágtha, tá 5 acu sin curtha chun cinn go dtí ardchéim.

Forbhreathnú ar na Achomhairc atá idir Lámha amhail an 31 Nollaig 2023

Tugtar forbhreathnú sa tábla seo a leanas ar gach achomharc atá idir lámha amhail an 31 Nollaig 2023:

Forbhreathnú ar na Achomhairc atá idir Lámha amhail an 31 Nollaig 2023		
Bliain / Catagóir	Líon na nAchomharc	Candam* €
Leagáide	191	43m
Réamhbhunaidh	15	52m
2016	25	59m
2017	33	35m
2018	190	25m
2019	42	13m
2020	27	38m
2021	55	44m
2022	107	25m
2023	454	185m
lomlán	1,139	519m

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an candamuimhir faoi dhíospóid.

Líon na nAchomharc in aghaidh na Bliana a Fuarthas

Tugtar breac-chuntas sa tábla seo a leanas ar líon na n-achomharc a fuarthas agus a dúnadh ó bunaíodh an Coimisiúin in 2016:

	Iomlán	Oidh-reacht*	Reamh-Bunaidh	Reatha							
				2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
2016											
Faighte in 2016	2,360	1,155	304	901							
Dúnta in 2016	(206)	(1)	(9)	(196)							
Iarmhéid (31/12/16)	2,154	1,154	295	705							
2017											
Faighte in 2017	1,747				1,747						
Dúnta in 2017	(688)	(175)	(31)	(223)	(259)						
Iarmhéid (31/12/17)	3,213	979	264	482	1,488						
2018											
Faighte in 2018	1,689					1,689					
Dúnta in 2018	(1,439)	(252)	(85)	(204)	(407)	(491)					
Iarmhéid (31/12/18)	3,463	727	179	278	1,081	1,198					
2019											
Faighte in 2019	1,491						1,491				
Dúnta in 2019	(1,579)	(205)	(74)	(86)	(203)	(356)	(655)				
Iarmhéid (31/12/19)	3,375	522	105	192	878	842	836				
2020											
Faighte in 2020	1,039							1,039			
Dúnta in 2020	(1,391)	(153)	(25)	(66)	(182)	(201)	(368)	(396)			
Iarmhéid (31/12/20)	3,023	369	80	126	696	641	468	643			
2021											
Faighte in 2021	1,476								1,476		
Dúnta in 2021	(1,789)	(106)	(25)	(45)	(148)	(202)	(255)	(390)	(618)		
Iarmhéid (31/12/21)	2,710	263	55	81	548	439	213	253	858		
2022											
Faighte in 2022	1,454									1,454	
Arna nDúnadh in 2022	(2,660)	(37)	(29)	(43)	(471)	(181)	(124)	(143)	(672)	(960)	
Iarmhéid (31/12/22)	1,504	226	26	38	77	258	89	110	186	494	
2023											
Faighte in 2023	1,156										1,156
Dúnta in 2023	(1,521)	(35)	(11)	(13)	(44)	(68)	(47)	(83)	(131)	(387)	(702)
Iarmhéid (31/12/23)	1,139	191	15	25	33	190	42	27	55	107	454
Achoimre											
Achomhairc a fuarthas	12,412	1,155	304	901	1,747	1,689	1,491	1,039	1,476	1,454	1,156
Achomhairc Dúnta	(11,273)	(964)	(289)	(876)	(1,714)	(1,499)	(1,449)	(1,012)	(1,421)	(1,347)	(702)
Iarmhéid (31/12/23)	1,139	191	15	25	33	190	42	27	55	107	454

* Mar thoradh ar an athbhreithniú ar na comhaid oidhreachta in 2017, laghdaigh an Coimisiún an líon bunaidh achomharc oidhreachta a fuarthas ó 2,756 go dtí 1,156 trí bhlianta cánach measúnaithe a bhaineann leis na hachomhairc óir céanna a chur sa ghrúpa céanna agus trí shaincheisteanna gaolmhara a chur sa ghrúpa céanna.

I go leor cásanna, déanfaidh achomhairc achomharc maidir leis an saincheist céanna thar iliomad blianta cánach measúnaithe agus i gcásanna den sórt sin, déantar na hachomhairc seo a ghrúpáil mar achomharc amháin. I gcás achomhairc ina ndearna cáiniocóir achomharc chuig na Coimisinéirí Ioncaim sular bunaíodh an Coimisiún ('achomharc oidhreachta') agus ina dhiaidh sin achomharc a ndearnadh maidir le bliain mheasúnachta cánach iarbhunaochta, féadfar na hachomhairc sin a ghrúpáil mar achomharc amháin. Chun críocha riaracháin, déantar achomhairc a chur sa ghrúpa céanna más iomchuí; níl oireann gach achomharc áfach, do ghrúpáil.

- Tá thart ar 30% de na hachomhairc a fuarthas (bíodh siad oscailte nó dúnta) in 2023 á mbainistiú ag gníomhaire don achomhairc óir (m.sh. cuntasóir, gníomhaire cánach, atur nae, srl.).
- Tá blianta iomadúla cánach measúnaithe nó tréimhsí iomadúla measúnaithe faoi dhíos-póid i gceist le thart ar 10% de na hachomhairc.
- Aithnítear os cionn 300 achomharc atá idir lámha faoi láthair mar chuid de ghrúpaí achomharc, mar a bhfuil saincheist nó saincheisteanna den chineál céanna faoi achomharc.

Achomhairc 'Ar Feitreamh' agus achomhairc 'Comhdhlúite'

Tá stádas reatha 'Ar Feitreamh' ag roinnt achomharc ar chúiseanna éagsúla m.sh. achomhairc a bheith ar feitreamh go dtí go ndéanfaidh an Ard-Chúirt cinneadh, achomhairc a bheith ar feitreamh go dtí go mbeidh toradh ar achomhairc i 'bpríomhchás' nó tuilleadh am a bheith ag teastáil ó pháirtithe haghaidh plé socraíochta. D'fhéadfadh stádas 'Comhdhlúite' nó 'Cumaiscthe' a bheith ag achomhairc eile (m.sh. achomhairc a bhaineann le hachomharcóirí iomadúla maidir leis an saincheist chéanna, achomhairc a bhaineann le hachomharcóir amháin agus saincheisteanna iomadúla, srl.), is féidir leis an gCoimisiún dul chun cinn a dhéanamh maidir leis na achomhairc uile ag an am céanna amhail is nach raibh iontu ach achomharc amháin.

I bhfianaise an méid thuas, tá 440 achomharc 'Ar Feitreamh' arb ionann iad agus €220m agus 134 achomharc le stádas 'Comhdhlúite' nó 'Cumaiscthe' arb ionann iad agus €32m. Dá leasófaí na figiúirí foriomlána dheireadh na bliana chun é sin a léiriú, laghdófaí líon na n-achomharc atá idir lámha agus go bhfuil an Coimisiún in ann dul chun cinn gníomhach a dhéanamh maidir leo go dtí 565 le candam de thart ar €268m.

Tugtar breac-chuntas sa tábla seo a leanas ar an líon reatha na n-achomharc atá idir lámha a dteastaíonn dul chun cinn maidir leo amhail an 31 Nollaig 2023:

	Iomlán	Leagáide	Reamh-Bunaidh	Reatha							
				2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Iarmhéid (31/12/23)	1,139	191	15	25	33	190	42	27	55	107	454
Achomhairc 'Ar Feitreamh'	(440)	(189)	(7)	(14)	(15)	(136)	(10)	(5)	(17)	(38)	(9)
Achomhairc 'Comhdhlúite' / Cumaiscthe'	(134)	(1)	(1)	(1)	(4)	(50)	(13)	(10)	(17)	(21)	(16)
Iarmhéid Leasaithe	565	1	7	10	14	4	19	12	21	48	429

Tugtar achoimre sa tábla seo a leanas ar gach achomharc atá idir lámha amhail an 31 Nollaig 2023, má fhágtar as an áireamh aon achomharc a bhfuil stádas 'Ar Feitreamh' nó 'Comhdhlúite' aige:

Forbhreathnú ar Achomhairc idir Lámha ag Deireadh 2023 (Gan gach achomharc 'Ar Feitreamh' nó 'Comhdhlúite' a áireamh)		
Bliain / Catagóir	Líon na nAchomharc	Candam* €m
Leagáide	1	1
Réamhbhunaidh	7	36
2016	10	24
2017	14	32
2018	4	1
2019	19	2
2020	12	19
2021	21	5
2022	48	10
2023	429	136
Iomlán	565	268

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an candamuimhir faoi dhíos póid.

Achomhairc a Fuarthas in 2023

Fuair an Coimisiún 1,156 achomharc in 2023. Rinneadh athbhreithniú ar gach achomharc a fuarthas agus tá dul chun cinn á dhéanamh maidir leo dá réir. Déantar breac-chuntas ar achomhairc a fuarthas agus ar chandam na cánach faoi dhíospóid in 2023 a mhiondealú mar seo a leanas:

2023 Mí	Líon na nAchomharc a fuarthas	Candam* €m
Eanáir	196	17
Feabhra	81	2
Márta	115	17
Aibreán	98	27
Bealtaine	92	17
Meitheamh	85	4
Iúil	82	56
Lúnasa	80	16
Meán Fómhair	54	1
Deireadh Fómhair	88	425
Samhain	92	9
Nollaig	93	22
Iomlán	1,156	613

Cineál Cánach na nAchomharc a fuarthas**	Líon na nAchomharc a fuarthas	% den Iomlán	Candam* €m
IT	482	42	39
CBL	185	16	7
Cáin Cláraithe Feithiclí (CCF)	65	6	0.4
CT	43	4	522
Eile***	166	14	25
CGT	144	12	11
CAT	22	2	2
A bhaineann le Covid****	49	4	7
Iomlán	1,156	100	613

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an candamuimhir faoi dhíospóid.

** Chun críocha anailís a dhéanamh ar cánacha cloigne áiríodh achomharc ina bhfuil níos mó ná cáin chloigne amháin mar achomharc amháin arna chatagóiriú faoin phríomhcháin chloigne. Is féidir anailís ar chineálacha iolracha cánach a fháil níos faide anonn sa chaibidil seo.

*** I measc eile tá C&E, cáin coinneála ar ús taisce (DIRT), DWT, LPT, PSWT, RCT agus Dleacht Stampála.

**** Áirítear le scéimeanna a bhain le Covid an Scéim Tacaíochta Srianataí COVID (CRSS), an Scéim Fóirdheontais Pá Fostaíochta (EWSS) & an Scéim Shealadach Fóirdheontais Pá (TWSS).

Achomhairc arna nDúnadh in 2023

Dhún an Coimisiún 1,521 achomharc in 2023. Bliain eisceachtúil a bhí in 2022 agus ní raibh 2023 inchurtha léi toisc nach raibh an líon céanna achomharc le dúnadh ag an gCoimisiún. Rinneadh dúnadh trí achomharc a chhinneadh, a shocrú, a aistarraingt, a dhiúltú nó a dhíbhe. Is í seo an cúigiú bliain ar dhún an Coimisiún níos mó achomharc ná mar a fuair sé, rud a d'fhág go raibh titim 365 (nó 24%) ar líon na n-achomharc a bhí idir lámha ag deireadh na bliana. Seo a leanas breac-chuntas ar achomhairc a dúnadh in 2023:

2023 Month	Líon na nAchomharc Dúnta	Candam* €m
Jan	127	18
Feb	133	16
Mar	201	125
Apr	147	111
May	156	108
Jun	113	171
Jul	121	51
Aug	113	100
Sep	87	42
Oct	72	404
Nov	107	161
Dec	144	79
Iomlán	1,521	1,386

Tax Type of Appeals Closed**	Líon na nAchomharc Dúnta	% of Iomlán	Candam* €m
IT	637	42	62
CBL	263	17	158
Cáin Cláraithe Feithiclí (CCF)	61	4	1
CT	106	7	1,013
Eile***	183	12	44
CGT	138	9	91
CAT	41	3	7
A bhaineann le Covid****	92	6	10
Iomlán	1,521	100	1,386

Cúis le Dúnadh Achomhairc	Líon na nAchomharc Dúnta	Candam* €m
Cinntí Eisithe (175 iarbhír)	219	409
Caíte amach	74	2
Díúltaithe	72	2
Socráithe	714	668
Tarraingthe siar ag Achomharcóir	442	305
Iomlán	1,521	1,386

Catagóir / Bliain Faighte	Líon na n-Achomhairc Dúnta	Candam* €m
Leagáide	35	85
Pre Est't	11	1
2016	13	7
2017	44	65
2018	68	127
2019	47	114
2020	83	330
2021	131	96
2022	387	133
2023	702	428
Iomlán	1,521	1,386

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an candamuimhir faoi dhíospóid.

** Chun críocha anailís a dhéanamh ar cánacha cloigne áiríodh achomharc ina bhfuil níos mó ná cáin chloigne amháin mar achomharc amháin arna chatagóiriú faoin phríomhcháin chloigne. Is féidir anailís ar chineálacha iolracha cánacha a fháil níos faide anonn sa chaibidil seo.

*** I measc eile tá C&E, cáin coinneála ar ús taise (DIRT), DWT, LPT, PSWT, RCT agus Dleacht Stampála.

**** Áirítear le scéimeanna a bhain le Covid an Scéim Tacaíochta Srianáil COVID (CRSS), an Scéim Fóirdheontais Pá Fostaíochta (EWSS) & an Scéim Shealadach Fóirdheontais Pá (TWSS).

Achomhairc atá liostaithe lena n-éisteacht in 2023

Le linn 2023, bhí 411 éisteacht a théann i bhfeidhm ar 715 achomharc le candam iomlán €1.4bn sceidealta thar 326 lá. In 2022, bhí 553 éisteacht sceidealta le candam de €601m. Cé go raibh an líon a sceidealáidh in 2023 níos ísle ná 2022, tháinig méadú os cionn 130% ar an chandam sceidealaithe. Tá na cásanna achomhairc ag leanúint na dtreochtaí sna cúirteanna agus i gcomhlachtaí cinnteoireachta eile a bheith níos casta i gcónaí le saincheisteanna éagsúla. Tá idirghníomhú an dlí náisiúnta agus na hEorpa ag éirí ina ghné de go leor achomharc eile. Cuireann sé seo le fad na n-éisteachtaí agus le castacht na gcinntí. Bhí fad na n-éisteachtaí idir leath lae agus trí seachtaine.

Tugann an méid seo a leanas faisnéis faoi thoradh na n-éisteachtaí atá sceidealta:

Toradh*	2023	Candam** €m	2022	Candam** €m
Sceidealaithe ach iarchurtha nó tarraingthe siar roimh éisteacht				
Socraithe / Tarraingthe siar roimh éisteacht	136	605	157	81
Curtha ar athló / Iarchurtha roimh éisteacht	145	266	197	458
<i>Fo-iomlán</i>	281	871	354	539
Ar aghaidh				
S949AA - Tarraingthe siar le haghaidh neamhfhreastail	8	1	8	0.3
Socraithe tar éis éisteacht	4	2	8	0.7
Cuireadh tús leis an éisteacht agus cuireadh ar athló é	15	421	48	25
Éisteacht tugtha chun críche lena chinneadh	103	115	135	36
<i>Fo-iomlán</i>	130	539	199	62
Iomlán	411	1,410	553	601

* Is féidir go bhféadfadh athrú a bheith tagtha ar stádas achomhairc a luaitear thuas m.sh. achomhairc a taifeadadh thuas mar 'a tugadh chun críche le haghaidh cinnidh' a chinneadh faoi dháta foilsithe na tuarascála seo. Ar an gcaoi chéanna, b'fhéidir gur shocraigh roinnt éisteachtaí a cuireadh ar athló nó go mb'fhéidir go bhfuil siad 'tugtha chun críche le haghaidh cinnidh'.

** Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an figiúr 'chandamach in aighneas.

Is féidir éisteachtaí a chur ar athló ar roinnt cúiseanna, m.sh. chun go bhféadfaí tuilleadh fianaise a chur isteach nó leanúint leis an éisteacht ar dháta éisteachta ina dhiaidh sin mura dtagann sé chun críche ar an dáta éisteachta tosaigh. Ní dheonóidh an Coimisiún atráth tosaigh ach amháin i gcúinsí teoranta agus táthar ag súil go mbeidh gach páirtí réidh d'aon dáta(i) éisteachta sceidealta. As na 441 éisteacht a bhí beartaithe in 2023, cuireadh 35% (nó 145) ar athló sula bhféadfaí éisteacht a réachtáil. Laghdú 1% a bhí ansin i gcomparáid le 2022.

Rinneadh 162 éisteacht a sceidealú go cianda in 2023.

Soláthraíonn an méid seo a leanas faisnéis maidir le candam na cánach atá i gceist, maidir le hachomhairc atá sceidealaithe le héisteacht in 2023:

Toradh**	Catagóir / Bliain oscailte										Iomlán	Candam* €m
	Leagáide 2020	Réamh Bhunaigh	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Scheduled but Deferred or Withdrawn Prior to Hearing												
Socraithe / Tarraingthe siar roimh éisteacht		3	3	8	14	6	14	28	45	15	136	605
Curtha ar athló roimh éisteacht	7	5	5	4	12	11	9	32	37	23	145	
- Iarrtha ag an Achomharcóir	4	3	5	3	8	9	5	20	23	8	88	188
- Iarrtha ag na gCoimisinéirí Ioncaim	1	1		1	4	1	4	10	11	12	45	76
- Ag an gCoimisiún	2	1				1		2	3	3	12	2
<i>Fo-iomlán</i>	7	8	8	12	26	17	23	60	82	38	281	871
Ar aghaidh												
Socraithe tar éis éisteacht								1	3		4	2
S949AA - Tarraingthe siar le haghaidh ne- amhfhreastail			1	1			1	2	3		8	1
Cuireadh tús leis an éisteacht agus cuireadh ar athló é	1	1			4	1	2	1	4	1	15	421
Tháinig an éisteacht chun críche agus ag fanacht le cinneadh	6	3	4	6	8	8	7	18	28	15	103	115
<i>Fo-iomlán</i>	7	4	5	7	12	9	10	22	38	16	130	539
Iomlán	14	12	13	19	38	26	33	82	120	54	411	1,410

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an candamuimhir faoi dhíosópóid.

** Is féidir go bhféadfadh athrú a bheith tagtha ar stádas achomhairc a luaitear thuas m.sh. achomhairc a taifeadh thuas mar 'a tugadh chun críche agus ag fanacht le haghaidh cinnidh' a chinneadh faoi dháta foilsithe na tuarascála seo. Is féidir anailís ar chineálacha iolracha cánach a fháil níos faide anonn sa chaibidil seo.

Tugtar briseadh síos sa tábla seo a leanas ar líon na n-achomharc a fuarthas i mbliain ar leith ar tionóladh éisteacht ina leith:

Bliain Achomharc a Fuarthas	Líon Iomlán na n-Achomhairc a Fuarthas	An Bhliain ina raibh Éisteacht sceidealta								Iomlán
		2016	2017*	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Leagáide	1,155	62	9	55	109	52	36	14	14	351
Réamhbhunaidh	304	65	30	37	23	22	15	23	12	227
2016	901	26	23	26	37	36	14	38	13	213
2017	1,747		3	39	43	52	24	111	19	291
2018	1,689			10	12	44	27	85	38	216
2019	1,491					22	36	73	26	157
2020	1,039					1	33	61	33	128
2021	1,476						3	119	82	204
2022	1,454							29	120	149
2023	1,156								54	54
	12,412	153	65	167	224	229	188	553	411	1,990

*Bhain dhá achomharc a éisteadh in 2017 le 663 achomharc aonair breise.

Cinntí a Eisíodh

D'eisigh an Coimisiún 175 cinneadh in 2023 a rinne difear do 219 achomharc ar luach €409 milliún. Ina theannta sin, d'eisigh an Coimisiún 30 cinneadh i scríbhinn, a raibh a bhformhór fada agus casta, a bhain le réamh-shaincheistean amhail bailíocht achomhairc nó diúltú d'iarraidh ar chás sonraithe.

Tugtar briseadh síos sa tábla thíos ar na saincheistean cánach a chinn an Coimisiún in 2023.

Achoimre ar Chinntí a Eisíodh in 2023 de réir Cineál Cánach*				
	2023		2022	
	Líon na n-Achomhairc arna gcinneadh	Candam** €m	Líon na n-Achomhairc arna gcinneadh	Candam** €m
IT	85	15	122	28
CBL	19	11	30	55
Cáin Cláraithe Feithiclí (CCF)	7	0.02	18	0.09
CT	12	336	18	196
Eile***	18	37	15	1
CGT	12	7	11	10
CAT	5	1	12	2
A bhaineann le covid****	17	3	11	0.4
lomlán	175	409	237	292

* Chun críocha anailíse ceann cánach áiríodh achomharc ina bhfuil níos mó ná ceann cánach amháin mar achomharc amháin a chatagóiríodh faoina cheann cánach príomhúil. Is féidir anailís ar chineálacha iolracha cánach a fháil níos faide anonn sa chaibidil seo.

** Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an figiúr 'chandamach in aighneas.

I measc eile tá RCT, LPT, C&E, DIRT, PSWT, dleacht stampála agus DWT.

**** Áirítear le scéimeanna a bhain le Covid an Scéim Tacaíochta Srianataí COVID (CRSS), an Scéim Fóirdheontais Pá Fostaíochta (EWSS) & an Scéim Shealadach Fóirdheontais Pá (TWSS).

Tá forálacha i gCuid 40A, Caibidil 5 de TCA 1997 chun cinntí ón gCoimisiún a fhógairt agus a fhoilsiú. Éilíonn Alt 949AO ar na Coimisinéirí Achomhairc tuarascáil a fhoilsiú faoi gach ceann dá gcinntí ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin tráth nach déanaí ná 90 lá tar éis do na páirtithe a bheith curtha ar an eolas faoin gcéanna.

Foilsítear gach cinneadh ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin agus is féidir le baill den phobal breathnú orthu. Sonraíonn gach cinneadh torthaí gach achomhairc agus má bhí sé i bhfabhar nó i gcoinne an cháiniócóra lena mbaineann. Chomh maith leis seo, tá bunachar sonraí inchoirdaithe de na cinntí foilsithe go léir ó 2016 ar fáil ar an suíomh gréasáin freisin, a sholáthraíonn achoimre ghairid ar an topaic chinnidh agus ar an reachtaíocht dá dtagraítear laistigh de gach cinneadh.

Tugtar briseadh síos sa tábla seo a leanas ar líon agus ar luach candamach na gcinntí a eisíodh agus má bhí an cinneadh i bhfabhar nó i gcoinne an cháiniócóra lena mbaineann ó 2020 i leith:

Cinntí a eisíodh ó 2020*							
Bliain	I bhfabhar an Cháiniócóra	Candam i bhfabhar an Cháiniócóra (€m)	Céatadán na gCinntí Foriomlána (Cáiniócóir)	I bhfabhar an Fhreagróra	Candam i bhfabhar an Fhreagróra (€m)	Céatadán na gCinntí Foriomlána (Freagróir)	lomlán
2020	44	592	26%	127	18	74%	171
2021	35	23	27%	95	420	73%	130
2022	35	127	18%	155	165	82%	190
2023	33	333	19%	142	76	81%	175
lomlán	147	1,075	22%	519	679	78%	666

* Tabhair faoi deara gur éirigh go páirteach le roinnt cinntí do cháiniócóirí. Sna cásanna seo, chun críocha taifeadta, taifeadadh an t-achomharc mar atá i bhfabhar an pháirtí a fuair an sochar níos mó.

Comhdhálacha Bainistíochta Cáis in 2023

Le linn 2023, sceidealaigh an Coimisiún 28 CMCanna a raibh tionchar acu ar 40 achomharc, arbh ionann iad agus €1.3bn. Bhí fad na CMCanna idir níos lú ná uair an chloig agus dhá lá; an chuid is mó a tugadh chun críche laistigh de chúpla uair an chloig.

D'fhéadfadh an méid seo a leanas a bheith i gceist le hábhair a ndéileáiltear leo ag CMC:

- soiléiriú a dhéanamh ar na saincheistanna idir na páirtithe agus réimsí a aithint ina bhféadfaí teacht ar chomhaontú;
- aon ábhair bhreise scríofa atá le soláthar ag ceachtar páirtí roimh an éisteacht a aithint;
- an t-am a éilíonn an dá pháirtí chun ábhair bhreise scríofa a ullmhú a bheidh ag teastáil don éisteacht;
- a aithint an mbeadh sé úsáideach roimh an éisteacht cur síos comhaontaithe a bheith aige ar na fíricí i scríbhinn nó ar chur chuige eile a comhaontaíodh i gcomhpháirt maidir le fianaise scríofa nó argóintí dlí a chur le chéile atá le héisteacht ag an éisteacht;
- a dheimhniú gur comhlíonadh gach treoir a d'éisigh na Coimisinéirí Achomhairc san achomharc;
- a aithint cibé acu, chomh maith le hábhair scríofa a sholáthar, a cheanglaítear aon chéimeanna eile a ghlacadh roimh an éisteacht;
- soiléiriú a dhéanamh ar an am measta a theastaíonn don éisteacht;
- am agus dáta oiriúnach a aontú don éisteacht atá áisiúil do gach páirtí;
- déileáil le réamhcheistanna.

Go stairiúil, bhí CMCanna sceidealta le haghaidh achomhairc a bhí leis an gCoimisiún nuair nach raibh aon dul chun cinn déanta. Tháinig sé sin chun cinn mar gheall ar aistriú achomharc oidhreachta agus seanaoise in 2016. Feidhmíonn an Coimisiún anois i “bhífor-am”. Braitheann sé sin go mór ar CMCanna. Tuigeann an Coimisiún a inmhianaithe atá sé costais a íoslaghdú do gach páirtí, agus dá bhrí sin tabharfaidh sé aghaidh ar ábhair trí chomhfhreagras den chuid is mó, mura bhfuil gá le CMC sna himthosca go léir.

Tugann an méid seo a leanas faisnéis faoi thoradh na CMCanna atá sceidealta in 2023:

Toradh	Líon na CMCanna a Tionóladh		Líon iomlán na n-Achomhairc a ndearnadh difear dóibh	
	2023	2022	2023	2022
Sceidealta ach curtha siar roimh CMC				
Socraithe / Tarraingthe siar roimh CMC	1	9	1	21
Curtha ar athló roimh CMC	10	24	14	69
<i>Fo-iomlán</i>	11	33	15	90
Proceeded				
Socraithe / Tarraingthe tar éis CMC	1		2	
Caite amach	2	3	2	4
Ag fanacht le cinneadh gan gá dul ar aghaidh chuig éisteacht		1		1
CMC le hathsceidealú	2	4	2	5
Éisteacht le sceidealú	5	29	9	56
Imeacht	7	21	10	31
<i>Fo-iomlán</i>	17	58	25	97
Iomlán	28	91	40	187

Rinneadh 25 CMCanna a sceidealú go cianda in 2023, i gcomparáid le 87 in 2022.

Soláthraíonn an tábla seo a leanas faisnéis faoin gcatagóir/bliain inar sceidealaigh an Coimisiún CMC in 2023:

Toradh*	Catagóir / Bliain Faighte										Iomlán	Candam** €m
	Leagáide	Réamh Bhunaídh	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023		
Socraithe / Tar-raingthe siar roimh CMC	1										1	0.2
Curtha ar athló roimh éisteacht		3			2			3	2		10	400
<i>Fo-iomlán</i>	1	3			2			3	2		11	400
Socraithe / Tar-raingthe siar tar éis CMC		1									1	0.2
Caite amach						1			1		2	0.3
CMC le hathsceidealú					1			1			2	398
Éisteacht le sceidealú		2			2			1			5	455
Imeacht	1						2	2	2		7	3
<i>Fo-iomlán</i>	1	3			3	1	2	4	3		17	857
Iomlán	2	6			5	1	2	7	5		28	1,257

*Is féidir go bhféadfadh athrú a bheith tagtha ar stádas achomhairc a luaitear thuas m.sh. achomhairc a taifeadh thuas mar 'a tugadh chun críche le haghaidh cinnidh' a chinneadh faoi dháta foilsithe na tuarascála seo.

** Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an figiúr 'chandamach in aighneas.

Tugtar briseadh síos sa tábla seo a leanas ar líon na n-achomharc a fuarthas i mbliain ar leith ar réachtáladh comhdháil bainistíochta cásanna ina leith:

Bliain Achomharc a Fuarthas	Líon Iomlán na n-Achomharc a Fuarthas	An bhliain ina raibh CMC sceidealaithe								Iomlán
		2016*	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Leagáide	1,155		97	139	10	77	49	7	2	381
Réamhbhunaídh	304		1	9	9	43	17	8	6	93
2016	901		41	6	9	23	20	5		104
2017	1,747		3	4	5	12	26	20		70
2018	1,689			1	6	15	27	18	5	72
2019	1,491					17	18	7	1	43
2020	1,039						7	12	2	21
2021	1,476							10	7	17
2022	1,454							4	5	9
2023	1,156									
	12,412		142	159	39	187	164	91	28	810

* Níl fáil ar líon foriomlán na CMCanna a sceidealáíodh in 2016 toisc nár taifeadh é ag an am.

Dul chun cinn déanta maidir le hachomhairc in 2023

Chomh maith le 1,521 achomharc a dhúnadh in 2023, rinne an Coimisiún an méid seo a leanas freisin:

- D'eisigh sé 694 iarratas ar ráiteas cáis ó achomharcóirí i ndáil le 545 achomharc aonair agus 589 iarratas ar ráiteas cáis ó na Coimisinéirí Ioncaim/CAB, a bhain le 526 achomharc aonair.
- Eisíodh 183 iarratas ag lorg breac-chuntas ar argóintí ón achomharcóir i ndáil le 138 achomharc aonair agus 148 iarratas ar imlíne d'argóintí ó na Coimisinéirí Ioncaim/CAB, a bhain le 118 achomharc aonair.
- Lorg sé faisnéis bhreise ar 421 uair ó achomharcóirí, i ndáil le 324 achomharc aonair, agus ar 98 n-uaire ó na Coimisinéirí Ioncaim/CAB, a bhain le 84 achomharc aonair.
- Deonaíodh 278 iarratas ar shíneadh ama chun cloí le treoir a d'eisigh an Coimisiún d'achomharcóirí i ndáil le 205 achomharc aonair agus 249 iarratas chuig na Coimisinéirí Ioncaim/CAB a bhain le 189 achomharc aonair.
- Deonaíodh iarratas ar bhac in imeachtaí 87 uair d'achomharcóirí i ndáil le 74 achomharc aonair agus 86 iarratas chuig na Coimisinéirí Ioncaim/CAB a bhain le 74 achomharc aonair.
- Lorg sé nuashonruithe ar 250 uair ó achomharcóirí, i ndáil le 194 achomharc aonair agus ar 210 uair ó na Coimisinéirí Ioncaim/CAB, a bhain le 164 achomharc aonair.
- Tionóladh 28 CMCanna i ndáil le 40 achomharc (bhí 25 díobh cianda).
- Liostaíodh 411 éisteacht maidir le 715 achomharc (a raibh 162 díobh sin cianda) ar luach €1.4bn.
- Eisíodh 175 cinneadh maidir le 219 achomharc ar luach €409m.
- Laghdaigh líon foriomlán na n-achomharc idir lámha 24% go 1,139.
- Laghdaigh an chandam iomlán idir lámha 60% go €519m.

Comhfhreagras arna eisiúint ag an gCoimisiún maidir le hachomhairc a chur chun cinn in 2023			
	Achomharcóir	Freagróir	Iomlán
Líon na síntí a deonaíodh	278	249	527
Líon na n-Iarratais ar Fhaisnéis Bhreise	421	98	519
Líon na n-Iarratais shealbhaithe/fanachta a deonaíodh	87	86	173
Líon na Ráitis Cháis a Iarrtar	694	589	1,283
Líon na n-Imlínte ar Argóintí a Iarradh	183	148	331
Líon na nuashonruithe iarrtha	250	210	460

Tugtar breac-chuntas sa mhéid seo a leanas ar sheasamh líon na n-achomharc a bhí idir lámha ag deireadh na bliana:

Catagóir	Líon na n-Achomharc idir Lámha		Difríocht
	Deireadh 2023	Deireadh 2022	
Leagáide	191	226	(35)
Réamhbhunaidh	15	26	(11)
2016	25	38	(13)
2017	33	77	(44)
2018	190	258	(68)
2019	42	89	(47)
2020	27	110	(83)
2021	55	186	(131)
2022	107	494	(387)
2023	454		454
Iomlán	1,139	1,504	(365)

Cásanna luaite

Foráiltear le halt 949AP den Acht um Chomhdhlúthú Cánacha 1997 go bhféadfaidh páirtí atá míshásta le cinneadh a rinne an Coimisinéir Achomhairc a bheith earráideach ar phointe dlí a cheangal ar an gCoimisinéir Achomhairc cás (dá ngairtear “cás luaite”) a lua agus a shíniú le haghaidh thuairim na hArd-Chúirte.

Le linn 2023, shínigh na Coimisinéirí Achomhairc 26 chás a luaitear de bhun alt 949AQ TCA 1997 chun a chumasú cinní a achomharc chuig an Ard-Chúirt. As na 26 cás sonraithe a eisíodh, d'iarr achomharcóirí 19 gcinn acu agus d'iarr na Coimisinéirí loncaim 7 gcinn díobh. Ina theannta sin, dhiúltaigh na Coimisinéirí Achomhairc 8 n-iarratas ar chás sonraithe. Tugann an Coimisiún dá aire, in ainneoin iarraidh ar chás sonraithe, nach dtéann go leor cásanna ar aghaidh chuig éisteacht os comhair na hArd-Chúirte mar gheall ar shocrú idir na páirtithe roimh chomhdú an cháis shonraithe nó ina dhiaidh sin nó mar gheall ar athrú ar chinneadh an pháirtí a iarrann an cás sonraithe dul ar aghaidh chuig an Ard-Chúirt.

Achomhairc – Príomhchineálacha Cánach

Tá níos mó ná ceann cánach amháin nó níos mó ná cineál amháin creidmheasa, asbhainte, faoisimh nó díolúine i gceist le go leor achomhairc. Tá faisnéis sa tábla thíos a bhaineann leis na príomhchineálacha cánach a bhí faoi dhíospóid ar fud achomhairc a osclaíodh agus a dúntadh in 2023:

Príomhchineál cánach nó eisiúint achomhairc a osclaíodh / dúnta in 2023				
Cineál Cánach *	Líon na nAchomhairc a fuarthas	Candam** €m	Líon na n-Achomhairc Dúnta	Candam** €m
IT	482	39	637	62
CBL	185	7	263	158
Cáin Cláraithe Feithiclí (CCF)	65	0.4	61	1
CT	43	522	106	1,013
Eile***	166	25	183	44
CGT	144	11	138	91
CAT	22	2	41	7
A bhaineann le Covid****	49	7	92	10
Iomlán	1,156	613	1,521	1,386

* Chun críocha anailíse ceann cánach áiríodh achomhairc ina bhfuil níos mó ná ceann cánach amháin mar achomhairc amháin a chatagóiríodh faoina cheann cánach príomhúil. Is féidir anailís ar chineálacha iolracha cánach a fháil níos faide anonn sa chaibidil seo.

** Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an figiúr 'chandamach in aighneas.

I measc eile tá RCT, LPT, C&E, DIRT, PSWT, dleacht stampála agus DWT.

**** Áirítear le scéimeanna a bhain le Covid an Scéim Tacaíochta Srianáil COVID (CRSS), an Scéim Fóirdheontais Pá Fostaíochta (EWSS) & an Scéim Shealadach Fóirdheontais Pá (TWSS).

Cosúil le 2022, ba í an cháin ioncaim an cháin ba mhínice a ndearnadh achomhairc ina leith in 2023, ag eascairt as 42% de na hachomhairc a fuarthas. B'ionann díospóidí cánach CBL, CCF agus CGC agus 34% eile de na hachomhairc a bhí idir lámha.

In 2023, fuair an Coimisiún 61 achomhairc a rinne tagairt do ÍMAT, ÁSPC nó MSU. B'ionann iomlán na n-achomhairc sin agus 5% de na hachomhairc go léir a fuarthas in 2023. Cé go mbaineann cuid de na hachomhairc seo le hábhair in-achomharcacha, ceisteanna ab ea cuid eile acu maidir le dliteanais chánach seachas achomhairc ar mheasúnuithe cánach nó ar chinntí. Tugtar aghaidh níos oiriúnaí ar cheisteanna dá leithéid trí chainéil seirbhíse do chustaiméirí na gCoimisinéirí Ioncaim.

Tugtar breac-chuntas sa tábla seo a leanas ar na ceithre phríomhchineál cánach is mó gach bliain a ndearnadh tagairt dóibh in achomhairc ón 21 Márta 2016. Mar thoradh ar an méadú ar líon na n-achomharc a fuarthas i ndiaidh 2016, tháinig méadú dá bharr ar líon na n-achomharc faoi gach ceann de na ceithre phríomhcheann cánach agus faoi gach ceann cánach eile.

Na Ceithre Chineál Cánach is Mó a ndearnadh tagairt dóibh in achomhairc ó 2016*							
Líon na n-Achomhairc Faighte (de reir Bliana)	Líon Iomlán na n-Achomhairc a Fuarthas	IT	CBL	Cáin Cláraithe Feithi-clí (CCF)	CT	CGT	Bainte le Covid**
2016	901	472	87	104	52		
2017	1,747	1,114	141	129	125		
2018	1,689	906	196	205	131		
2019	1,491	629	310	182	90		
2020	1,039	521	129	140		99	
2021	1,476	755	93	132			165
2022	1,454	660	268	83		95	
2023	1,156	482	185	65		144	

* Chun críocha anailíse ceann cánach áiríodh achomharc ina bhfuil níos mó ná ceann cánach amháin mar achomharc amháin a chatagóiríodh faoina cheann cánach príomhúil. Is féidir anailís ar chineálacha iolracha cánach a fháil níos faide anonn sa chaibidil seo.

** Áirítear le Covid bainte le CRSS, EWSS & TWSS.

Tugtar breac-chuntas sa tábla seo a leanas ar na príomhchineálacha cánach atá faoi dhíospóid ar fud achomhairc a osclaíodh agus a dúnadh ó bunaíodh an Coimisiúin in 2016:

Príomhchineál Cánach Achomhairc Oscailte / Dúnta ó 2016*									
	lomlán	IT	CT	CGT	CBL	CAT	Cáin Cláraithe Feithiclí (CCF)	CRSS/ EWSS/ TWSS	Eile**
2016									
Achomhairc a fuarthas	2,360	1,495	138	225	174	57	111		160
Achomhairc Dúnta	(206)	(102)	(14)	(7)	(9)	(6)	(31)		(37)
Iarmhéid Deiridh	2,154	1,393	124	218	165	51	80		123
2017									
Achomhairc a fuarthas	1,747	1,114	125	97	141	35	129		106
Achomhairc Dúnta	(688)	(408)	(44)	(72)	(55)	(10)	(48)		(51)
Iarmhéid Deiridh	3,213	2,099	205	243	251	76	161		178
2018									
Achomhairc a fuarthas	1,689	906	131	99	196	40	205		112
Achomhairc Dúnta	(1,439)	(822)	(95)	(93)	(109)	(34)	(169)		(117)
Iarmhéid Deiridh	3,463	2,183	241	249	338	82	197		173
2019									
Achomhairc a fuarthas	1,491	629	90	81	310	51	182		148
Achomhairc Dúnta	(1,579)	(772)	(78)	(146)	(256)	(36)	(174)		(117)
Iarmhéid Deiridh	3,375	2,040	253	184	392	97	205		204
2020									
Achomhairc a fuarthas	1,039	521	62	99	129	16	140		72
Achomhairc Dúnta	(1,391)	(724)	(82)	(136)	(195)	(21)	(153)		(80)
Iarmhéid Deiridh	3,023	1,837	233	147	326	92	192		196
2021									
Achomhairc a fuarthas	1,476	755	59	109	93	8	132	165	155
Achomhairc Dúnta	(1,789)	(858)	(114)	(132)	(181)	(29)	(227)	(80)	(168)
Iarmhéid Deiridh	2,710	1,734	178	124	238	71	97	85	183
2022									
Achomhairc a fuarthas	1,454	660	80	95	268	9	83	79	180
Achomhairc Dúnta	(2,660)	(1,522)	(134)	(154)	(329)	(51)	(159)	(89)	(222)
Iarmhéid Deiridh	1,504	872	124	65	177	29	21	75	141
2023									
Achomhairc a fuarthas	1,156	482	43	144	185	22	65	49	166
Achomhairc Dúnta	(1,521)	(637)	(106)	(138)	(263)	(41)	(61)	(92)	(183)
Iarmhéid Deiridh	1,139	717	61	71	99	10	25	32	124

* Chun críocha anailíse ceann cánach áiríodh achomhairc ina bhfuil níos mó ná ceann cánach amháin mar achomhairc amháin a chatagóiríodh faoina cheann cánach príomhúil. Is féidir anailís ar chineálacha iolracha cánach a fháil níos faide anonn sa chaibidil seo.

** I measc eile tá RCT, LPT, C&E, DIRT, PSWT, dleacht stampála agus DWT.

Tugtar breac-chuntas sa tábla seo a leanas ar na figiúirí candamacha in aghaidh an chinn chánach maidir le hachomhairc a fuarthas agus a dúnadh ó bunaíodh an Coimisiúin in 2016:

Príomhchineál Cánach Achomhairc Oscailte / Dúnta ó 2016 ag Candam*									
	Iomlán	IT	CT	CGT	CBL	CAT	Cáin Cláráithe Feithiclí (CCF)	CRSS/ EWSS/ TWSS	Eile**
	€m	€m	€m	€m	€m	€m	€m	€m	€m
2016									
Achomhairc a fuarthas	1,501.98	498.26	511.22	229.30	97.99	67.39	0.17		97.65
Achomhairc Dúnta	(10.99)	(7.85)	(0.13)	(0.15)	(0.27)	(0.28)	(0.06)		(2.25)
Iarmhéid Deiridh	1,490.99	490.41	511.09	229.15	97.72	67.11	0.11		95.40
2017									
Achomhairc a fuarthas	847.72	81.30	605.59	22.44	118.37	6.92	0.50		12.60
Achomhairc Dúnta	(238.62)	(33.49)	(147.60)	(44.63)	(9.89)	(1.34)	(0.13)		(1.54)
Iarmhéid Deiridh	2,100.09	538.22	969.08	206.96	206.20	72.69	0.48		106.47
2018									
Achomhairc a fuarthas	2,532.27	91.77	2,333.75	17.09	71.11	9.62	1.82		7.11
Achomhairc Dúnta	(569.36)	(264.13)	(188.55)	(18.65)	(23.11)	(64.10)	(0.39)		(10.43)
Iarmhéid Deiridh	4,063.00	365.86	3,114.28	205.40	254.20	18.21	1.91		103.14
2019									
Achomhairc a fuarthas	384.27	44.73	263.78	12.58	32.48	13.95	0.45		16.29
Achomhairc Dúnta	(663.34)	(116.13)	(362.69)	(81.74)	(80.52)	(3.17)	(0.41)		(18.68)
Iarmhéid Deiridh	3,783.93	294.45	3,015.38	136.23	206.17	28.98	1.95		100.75
2020									
Achomhairc a fuarthas	1,581.61	105.06	814.78	8.86	46.27	2.99	0.34		603.30
Achomhairc Dúnta	(820.49)	(46.55)	(127.68)	(30.77)	(17.30)	(3.16)	(0.53)		(594.50)
Iarmhéid Deiridh	4,545.04	352.97	3,702.48	114.33	235.14	28.82	1.76		109.54
2021									
Achomhairc a fuarthas	296.39	65.76	154.10	41.20	14.42	0.29	0.41	5.54	14.67
Achomhairc Dúnta	(3,145.82)	(135.52)	(2,910.95)	(46.11)	(17.90)	(9.00)	(1.39)	(1.10)	(23.85)
Iarmhéid Deiridh	1,695.60	283.21	945.63	109.42	231.65	20.11	0.78	4.44	100.36
2022									
Achomhairc a fuarthas	199.54	24.58	79.61	22.96	41.57	0.89	0.54	10.68	18.72
Achomhairc Dúnta	(604.00)	(135.79)	(310.88)	(29.76)	(82.39)	(11.36)	(1.09)	(7.46)	(25.27)
Iarmhéid Deiridh	1,291.14	172.00	714.35	102.63	190.83	9.63	0.23	7.67	93.81
2023									
Achomhairc a fuarthas	613.25	39.08	522.14	11.01	7.12	2.07	0.43	6.55	24.84
Achomhairc Dúnta	(1,385.53)	(61.70)	(1,013.44)	(91.19)	(157.63)	(7.21)	(0.46)	(9.80)	(44.10)
Iarmhéid Deiridh	518.86	149.38	223.05	22.44	40.32	4.50	0.20	4.42	74.55

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach an chaoi a meastar an figiúr 'candamach in aighneas'.

Chun críocha anailíse ceann cánach áiríodh achomhairc ina bhfuil níos mó ná ceann cánach amháin mar achomhairc amháin a chatagóiríodh faoina cheann cánach príomhúil.

De réir mar a dhéantar achoimre ar fhigiúirí sna milliúin, d'fhéadfadh difríochtaí slánaithe tarlú.

** I measc eile tá RCT, LPT, C&E, DIRT, PSWT, dleacht stampála agus DWT.

Cineálacha Cánach Iolracha

Léiríonn an tábla thíos líon iomlán na n-achomharc a phróiseáil an Coimisiún ó 2016 ina raibh achomharc á dhéanamh ar níos mó ná cineál cánach amháin.

Líon na n-Achomharc le Cineálacha Cánach Iolracha ón 21 Márta 2016								
Líon na cineálacha cánach	2023	2022	2021	2020	2019	2018	2017	2016
2	77	107	122	81	80	89	150	58
3	30	118	171	27	11	23	41	13
4	5	7	21	10		10	13	2
5	1	1	3	2			5	1
>5			1					
Iomlán	113	233	318	120	91	122	209	74

In 2023, bhain 10% de na hachomhairc go léir le cinn chánach iolracha, sin laghdú 6% i gcomparáid le 2022.

Tugtar breac-chuntas sa tábla seo a leanas ar na príomhchineálacha cánach iolracha a ndearnadh tagairt dóibh in achomhairc in 2023.

Achoimre ar phríomhchineálacha cánach iolracha a ndearnadh tagairt dóibh in achomhairc a fuarthas in 2023					
Cineálacha Cánach	Achomhairc a Fuarthas le 2 Chineál Cánach	Achomhairc a Fuarthas le 3 Chineál Cánach	Achomhairc a Fuarthas le 4 Chineál Cánach	Achomhairc a Fuarthas le 5 Chineál Cánach	Candam €m*
IT (lena n-áirítear. ÍMAT/ÁSPC/MSU)	26	27	1		6.0
IT / CBT	6	1	1		1.6
IT / CAT	2				0.2
CGT / IT	13				0.6
CT / IT / Dleacht Stampála	2	1			0.1
EWSS / IT / CGT / CBT	6				1.7
CBT , CCF , PSWT / C&E	13				0.4
Eile	9	1	3	1	0.5
Iomlán	77	30	5	1	11

* Féach Nóta 1 ar leathanach 11 ina leagtar amach conas a ríomhtar an figiúr 'chandamach in aighneas

Rialachas agus Riarachán Ginearálta

Rialachas agus Riarachán Ginearálta

Bonn reachtúil agus Feidhmeanna an Choimisiúin

Is comhlacht reachtúil neamhspleách é an Coimisiún a bhfuil sé de chúram air próiseas achomhairc nua-aimseartha agus éifeachtúil a sholáthar maidir le díospóidí cánach a éisteacht agus a bhreithniú, de réir fhorálacha na reachtaíochta ábhartha. Is í an reachtaíocht lena mbaineann an tAcht Airgeadais (Achomhairc Chánach) 2015 (“Acht 2015”), an tAcht Airgeadais (Achomhairc Chánach agus Rialachán Réamheolaire), 2019, an tAcht um Chomhdhlúthú Cánacha 1997, arna leasú agus reachtaíocht ghaolmhar.

Agus a fheidhmeanna á gcomhlíonadh aige, tá dualgas ar an gCoimisiún a chinntiú go bhfuil imeachtaí os a chomhair inrochtana, cothrom agus seolta chomh gasta agus is féidir.

Foráiltear leis an Acht Airgeadais (Achomhairc Chánach agus Rialachán Réamheolaire) 2019 go gceapfaí Cathaoirleach. Chuaigh an Cathaoirleach i mbun a ceapacháin ar an 1 Iúil 2020.

Rialachas agus Riarachán Ginearálta

Tá an Cathaoirleach, chomh maith lena ról mar Choimisinéir Achomhairc, freagrach as bainistiú éifeachtach foriomlán riaradh agus aschur gnó an Choimisiúin. Tá an Cathaoirleach freagrach don Aire Airgeadais as a chinntiú go bhfuil an próiseas achomhairc tráthúil, éifeachtach agus éifeachtach ó thaobh costais de. Maidir leis seo, ní mór di tuarascáil bhliantúil a chur faoi bhráid an Aire an 31 Márta nó roimhe gach bliain i leith na bliana roimhe sin agus cuirtear an tuarascáil seo isteach i gcomhlíonadh na dleachta sin.

Is comhlacht Státseirbhíse é an Coimisiún faoi choimirce na Roinne Airgeadais agus, dá réir sin, tá sé á threorú ag Cód Caighdeán agus lompair na Státseirbhíse ina bhainistíocht agus ina oibríochtaí. Le linn 2023, rinneadh athbhreithniú, dréachtú agus nuashonrú ar bheartais agus nósanna imeachta de réir mar is cuí.

Soláthar foirne

Amhail an 31 Nollaig 2023, bhí 32 ball foirne ar an gCoimisiún: Cathaoirleach amháin, 5 Choimisinéir

Achomhairc Shealadacha agus 26 ball foirne riaracháin chun tacú leis na Coimisinéirí Achomhairc ina gcuid oibre.

I 2023, lean an Coimisiún beartas Oibre Cumaisc isteach ina bhféadfadh gach státseirbhíseach atá fostaithe ag an eagraíocht (beag beann ar ghrád, nó fad seirbhíse) iarratas a dhéanamh ar shocruithe oibre cumaisc. Tá an Coimisiún tiomanta do ghlacadh le deiseanna d’obair iargúlta agus cumaisc, Státseirbhís níos dinimiciúla, níos aclaí agus níos freagrúla a thógáil, agus caighdeán láidre feidhmíochta agus ardleibhéil táirgiúlachta á gcothú ag an am céanna. Forbraíodh Beartas Oibre Cumaisc an Choimisiúin de réir an Chreata Beartais Oibre Cumaisc d’eagraíochtaí na Státseirbhíse.

Bainistiú riosca

Leagtar amach i mBeartas Bainistíochta Riosca an Choimisiúin a chur chuige maidir le bainistíocht riosca agus róil agus freagrachtaí an Chathaoirligh, an Phríomhoifigigh Oibríochtaí, an Phríomhoifigigh Riosca agus na mBainisteoirí Foirne. Cuireann an Coimisiún na nósanna imeachta atá leagtha amach ina bheartas bainistíochta riosca i bhfeidhm agus coinníonn sé clár riosca i gcomhréir le treoirlínte na Roinne Caiteachais Phoiblí, Seachadta agus Athchóirithe an PFN. Áirítear leis seo measúnú cuí a dhéanamh ar phríomhrioscaí an Choimisiúin, lena mbaineann cur síos a dhéanamh ar na rioscaí agus na bearta nó na straitéisí gaolmhara chun na rioscaí sin a rialú agus a mhaolú.

Déanann Bord Athbhreithnithe Riosca an Choimisiúin monatóireacht agus athbhreithniú ar an gclár riosca agus déantar é a nuashonrú go leanúnach chun bainistíocht riosca éifeachtach agus monatóireacht éifeachtach ar rialuithe a chinntiú. Aithníonn an clár an méid seo a leanas:

- Riosca
- Rialuithe i bhfeidhm
- Rátáil riosca
- Gníomh chun rialú a fheabhsú chun an riosca a mhaolú

An Coiste Iniúcháireachta agus Riosca

I gcomhréir leis an gCaighdeán Rialachais Chorporáidigh don Státseirbhís (2015), bhunaigh an Coimisiún Coiste Iniúchta agus Riosca chun tacú leis ina fhreagrachtaí maidir le saincheisteanna riosca, rialaithe agus rialachais trí athbhreithniú a dhéanamh ar chuimsitheacht na ndearbhuithe chun freastal ar riachtanais dearbhaithe an Choimisiúin agus an Oifigigh Chuntasáíochta agus trí athbhreithniú a dhéanamh ar iontaofacht agus sláine na ndearbhuithe sin.

Is iad seo a leanas baill sheachtracha neamhspleácha an Choiste Iniúchta agus Riosca:

- Gerard Moran (Cathaoirleach)
- Mary Griffin
- Wendy Kennedy

In 2024, tá ríméad ar an gCoimisiún fáilte a chur roimh Éimear Fisher chuig an gCoiste Iniúchta agus Riosca.

Iniúchadh Inmheánach

Is gníomhaíocht neamhspleách, oibiachtúil dearbhaithe agus comhairliúcháin é iniúchadh inmheánach atá deartha chun luach a chur leis agus oibríochtaí an Choimisiúin a fheabhsú. Is é príomhchuspóir an Iniúchta Inmheánaigh comhairle agus dearbhú neamhspleách a chur ar fáil don Oifigeach Cuntasáíochta maidir le héifeachtacht na bpróiseas rialaithe inmheánaigh, rialachais agus bainistíochta riosca atá i bhfeidhm ar fud an Choimisiúin.

Le linn 2023, d'eisigh na hiniúcháirí inmheánacha tuarascálacha maidir leis na nithe seo a leanas:

- Athbhreithniú ar Éifeachtacht na Rialuithe Inmheánacha 2022
- Athbhreithniú ar Chomhlíonadh an Rialacháin Ghinearálta maidir le Cosaint Sonraí (RGCS)

Tharla an “Athbhreithniú ar Éifeachtacht na Rialuithe Inmheánacha” sular cuireadh an Ráiteas um Rialú Airgeadais Inmheánaigh (“SIFC”) faoi bhráid na n-iniúcháirí seachtracha (Ard-Reachtaire Cuntas agus Iniúchóra) agus is tástáil rialaithe riachtanach é ar

éifeachtacht an Chreata Dearbhaithe Airgeadais atá i bhfeidhm sa Choimisiún.

In 2024 déanfaidh na hIniúcháirí Inmheánacha athbhreithniú ar na Rialuithe Inmheánacha.

Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Ar a n-iniúchadh i leith na bliana dar críoch an 31 Nollaig 2022 a bheith chríochnaithe acu, d'eisigh Oifig an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste (“C&AG”) a dtuairim maidir leis an gCuntas Leithreasaithe, an SIFC, agus ábhair eile an 22 Meitheamh 2023.

D'aontaigh an C&AG go gcuireann an Cuntas Leithreasaithe a d'ullmhaigh an Coimisiún Admhálacha agus Caiteachas Vóta 10 i láthair i gceart – An Coimisiún um Achomhairc Chánach don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022. Léirigh an C&AG an tuairim go raibh dóthain fianaise chuí faighte acu agus iad i mbun a n-iniúchta.

Maidir leis an SIFC, tá freagracht ar an C&AG tuairisciú maidir leis an bhfaisnéis atá sa SIFC ach eisceacht. Tagann an riachtanas chun tuairisc a thabhairt chun cinn nuair nach bhfuil an fhaisnéis atá sa SIFC ag teacht go hábhartha leis an Cuntas Leithreasaithe, torthaí iniúchta an C&AG nó más cosúil go bhfuil mí-iompar ábhartha á déanamh ar an SIFC. Ina thuairim iniúcháireachta don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022, níor luaigh C&AG aon mhíríteas ábhartha sa SIFC.

Beidh an t-iniúchadh C&AG maidir leis an mbliain dar críoch an 31 Nollaig 2023 ar siúl tar éis an 31 Márta 2024, an dáta dlite chun an Cuntas Leithreasaithe a chur faoi bhráid an C&AG lena iniúchadh.

An Coiste um Chuntais Phoiblí

I mí Dheireadh Fómhair 2023, d'fhoilsigh an Coiste um Chuntais Phoiblí (PAC) a scrúdú ar chruinniú a tionóladh leis an gCoimisiún an 8 Iúil 2021. Sa tuarascáil seo, d'aithin PAC an feabhas suntasach atá tagtha ar fheidhmiú an Choimisiúin ó 2018 i leith. Ba dhíol sásaimh do PAC freisin “an laghdú suntasach, ó Iúil 2021 go Lúnasa 2023, ar líon na n-achomharc idir lámha (ó 2,906 go 1,218) agus candam na n-achomharc idir lámha (ó €4.2 billiún go €720 milliún), mar aon le feabhsuithe eile ag an gCoimisiún.” Tá gach moladh a rinne PAC don Choimisiún curtha i bhfeidhm.

Tuarascálacha Alt 21

Chuir an Coimisiún a Thuarascáil Bhliantúil do 2021 faoi bhráid an Aire Airgeadais i Márta 2023, i gcomhréir le halt 21(1) d'Acht 2015.

Le linn 2023, ní dhearna an Coimisiún aon tuarascáil don Aire Airgeadais de bhun alt 21(5) d'Acht 2015, ná níor iarr an tAire aon tuarascáil a chur isteach de bhun alt 21(6) d'Acht 2015.

Saoráil Faisnéise

Cuireann an Coimisiún faisnéis chuimsitheach ar fáil ar a láithreán gréasáin maidir lena chomhlíonadh leis an reachtaíocht um Shaoráil Faisnéise ("SF"). Áirítear leis seo scéim foilseacháin a chuireann réimse eolais ar fáil faoin gCoimisiún, faoina fheidhmeanna, agus faoin ábhar a chuireann sé ar fáil go poiblí.

Tá faisnéis teagmhála an Oifig SF agus sonraí maidir le conas iarratas SF a chur isteach ar fáil ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin.

In 2023, fuair an Coimisiún cúig iarratas SF faoin reachtaíocht SF, agus is féidir sonraí fúthu a fháil ar an logáil nochtá ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin.

Cosaint Sonraí

D'fhorbair an Coimisiún, mar rialaitheoir sonraí, Beartas um Chosaint Sonraí agus, mar a cheanglaítear faoi Airteagal 37 den RGCS ceapadh Oifigeach Cosanta Sonraí ("DPO"). Leanann an DPO ag bainistiú socruithe an Choimisiúin chun comhlíonadh an RGCS a chinntiú. Tá sonraí teagmhála an DPO ar fáil ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin, mar aon leis an mBeartas Príobháideachais agus sonraí faoi conas iarratas ar Rochtain Ábhair a chur isteach.

In 2023, rinne an Coimisiún a Bheartas Cosanta Sonraí a nuashonrú agus ní bhfuarthas aon iarratas ar Rochtain Ábhair faoin reachtaíocht um Chosaint Sonraí.

Nochtadh Cosanta

Faoi alt 30 den Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú), 2022, ceanglaítear ar gach comhlacht poiblí tuarascáil bhliantúil a fhoilsiú ina leagtar amach líon na nochtuithe cosanta a fuarthas sa bhliain roimhe sin agus aon gníomhartha a rinneadh mar fhreagairt ar nochtadh cosanta a rinneadh.

Níor cheart go mbeadh daoine a dhéanann nochtadh inaitheanta mar thoradh ar an tuarascáil seo.

Ní bhfuair an Coimisiún aon nochtadh cosanta in 2023.

An tAcht um Chomhionannas agus Cearta an Duine

Mar a léirítear trína n-áireamh i gcroíluachanna na heagraíochta, cuireann an Coimisiún béim láidir ar an gceart chun nósanna imeachta agus inrochtaineacht chóir i ngach gné dá fheidhmeanna.

Déanann sé a dhícheall a chinntiú go ndéantar gach gníomhaíocht trí phríosma chearta an duine agus an chomhionannais ar fud na heagraíochta d'fhostaithe agus dóibh siúd a théann i dteagmháil leis an gCoimisiún araon.

Tá an Coimisiún tiomanta d'athbhreithniú leanúnach ar a bheartais agus ar a nósanna imeachta chun comhlíonadh na n-oibleagáidí faoi alt 42 den Acht um Choimisiún um Chearta an Duine agus Comhionannas na hÉireann 2014 a chinntiú.

Soláthar

Admhaíonn an Coimisiún a oibleagáidí cloí le beartais Náisiúnta agus AE mar aon le seachadadh luacha ar airgead. Dá bhrí sin, feidhmíonn na nósanna imeachta airgeadais agus soláthair de réir an bheartais agus na rialacha atá leagtha amach i dTreoirlínte Soláthair Phoiblí na Roinne Airgeadais lena rialaítear gach gníomhaíocht soláthair agus a chinntiú go gcomhlíontar cuspóirí agus príomhphrionsabail na hiomaíochta, na córa comhionainne agus na trédhearcachta atá mar bhonn agus mar thaca ag rialacha náisiúnta agus rialacha an Aontais. Úsáidtear na seirbhísí a sholáthraíonn an Oifig um Sholáthar Rialtais ("OSR") agus na creatáil soláthair atá i bhfeidhm nuair is gá agus is cuí.

Rinne an Coimisiún roinnt cleachtaí soláthair le linn 2023.

Tá sé mar pholasáí ag an gCoimisiún leas a bhaint as gach creat atá ar fáil go lárnach agus dul i ngleic leis an OGP ina bhfuil riachtanais níos sainiúla.

Teicneolaíocht Faisnéise

Thug an Coimisiún isteach roinnt athruithe suntasacha agus modhanna nua oibre tríd an teicneolaíocht in 2023, a leagtar amach thíos roinnt samplaí tábhachtacha.

Suíomh Gréasáin

Ó mhí na Nollag 2023 i leith, is féidir le baill den phobal a bhFógra Achomhairc a chomhlánú agus a chur isteach ar líne (i mBéarla nó i nGaeilge) ag baint úsáide as an Tairseach 'Fógra Achomhairc' ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin. Tá Fógra Achomhairc a chur isteach uathobrithe go hiomlán anois chun eispéireas an chustaiméara a fheabhsú trí bheith ina mhodh níos éasca le húsáid, níos tapúla, níos faisnéiseach agus níos éasca le cur isteach.

Éisteachtaí Cianda

Leanann an Coimisiún ag baint úsáide as éisteachtaí iargúlta/CMCanna chun achomhairc a chur chun cinn agus inrochtaineacht agus comhionannas a mhéadú don phobal maidir le rochtain a fháil ar an bpróiseas achomhairc. In 2023, rinneadh 162 éisteacht agus 25 CMCanna a sceidealú go cianda.

Córas Cásbhainistithe

I mí na Samhna 2023, tar éis tionscadal inmheánach Lean Six Sigma a chur i gcrích, d'fhorbair an Coimisiún córas bainistíochta cásanna nua-aimseartha lánfheidhmiúil a bhfuil líon suntasach próiseas uathobrithe aige laistigh den phróiseas achomhairc. Soláthraíonn sé suíomh 'aon-stad' don chomhad digiteach agus soláthraíonn sé sonraí agus faisnéis bhainistíochta 'fíor-ama'. Tugann an córas léargas don Choimisiún freisin ar stádas gach achomhairc agus ar a bhfuil ag teastáil chun dlús a chur lena ndul chun cinn ar mhaithe le héifeachtúlacht agus éifeachtacht

níos fearr. Ina theannta sin, cuireann an córas bainistíochta cásanna faisnéis bhainistíochta fíor-ama ar fáil don bhainistíocht shinsearach, rud a chabhraíonn le bainistiú éifeachtúil an Choimisiúin.

Maoiniú agus Caiteachas

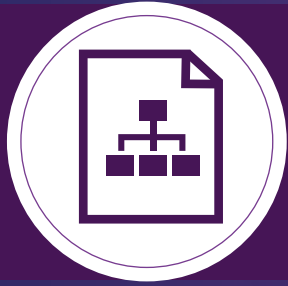
Déantar an Coimisiún a mhaoiniú trí Vóta 10 de na Meastacháin mar atá ceadaithe ag Dáil Éireann. Tá méadú suntasach tagtha ar leithdháiltí an Choimisiúin le blianta beaga anuas chun freastal ar an gcaiteachas méadaithe a theastaíonn le haghaidh acmhainní breise, lena n-áirítear córais foirne agus TF, a d'eascair as athchóiriú an chórais achomhairc chánach. Ba iad na leithdháiltí ("Meastacháin") don Choimisiún in 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 agus 2022 ná €1.605 milliún, €3.208 milliún, €3.233 milliún, €3.218 milliún, €3.443 milliún agus € 3.621 milliún faoi seach.

Leagtar amach sa tábla thíos anailís ar chaiteachas riaracháin an Choimisiúin in 2023.

De réir fhorálacha an Achta um Ard-Reachtair Cuntas & Ciste (Leasú), 1993, tá Oifigeach Cuntasaíochta an Choimisiúin freagrach as Ard-Reachtair an Chuntais Leithreasaithe do Vóta 10 a tháirgeadh agus a chur faoi bhráid Ard-Reachtair Cuntas Reachtair an Chomhairimh Leithreasaithe do Vóta 10 faoin 31 Márta gach bliain. Tá sé seo déanta maidir le 2023 agus meastar go bhfoilseoidh an tArd-Reachtair Cuntas iniúchta ar an gCoimisiún níos déanaí sa bhliain mar chuid dá thuarascáil bhliantúil 2023 ar chuntais seirbhíse poiblí.

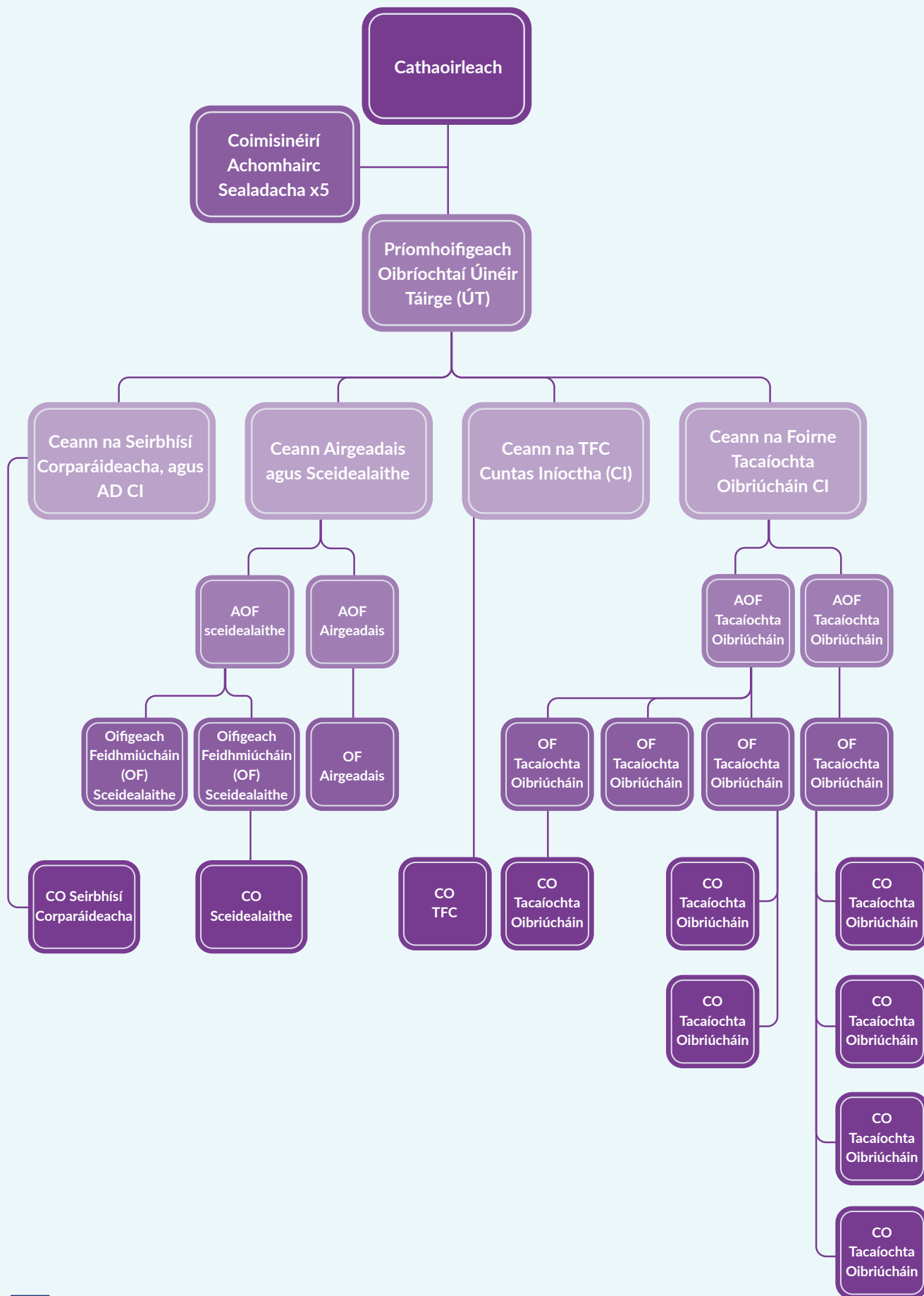
Administrative Expenditure	2023 Soláthar Meastacháin	Táirgeacht 2023*	2022 Outturn
		Táirgeacht 2022	€000
Tuarastail, pá agus liúntais (gan AIA)	2,850	2,311	2,449
Taisteal agus cothú	6	-	5
Oiliúint agus forbairt agus speanais theagmhasacha	100	59	71
Seirbhísí poist agus teileachumarsáide	18	4	6
Trealamh oifige agus seirbhísí TF seachtracha	465	452	266
Costais áitreabh na hoifige	22	24	21
Comhairleoireacht agus seirbhísí eile	160	83	109
Caiteachas Iomlán	3,621	2,933	2,927

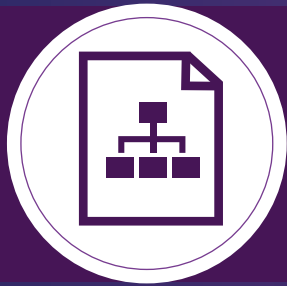
* Tabhair faoi deara go bhfuil figiúirí olltoradh na bliana reatha neamhniúchta.

Aguisín 1

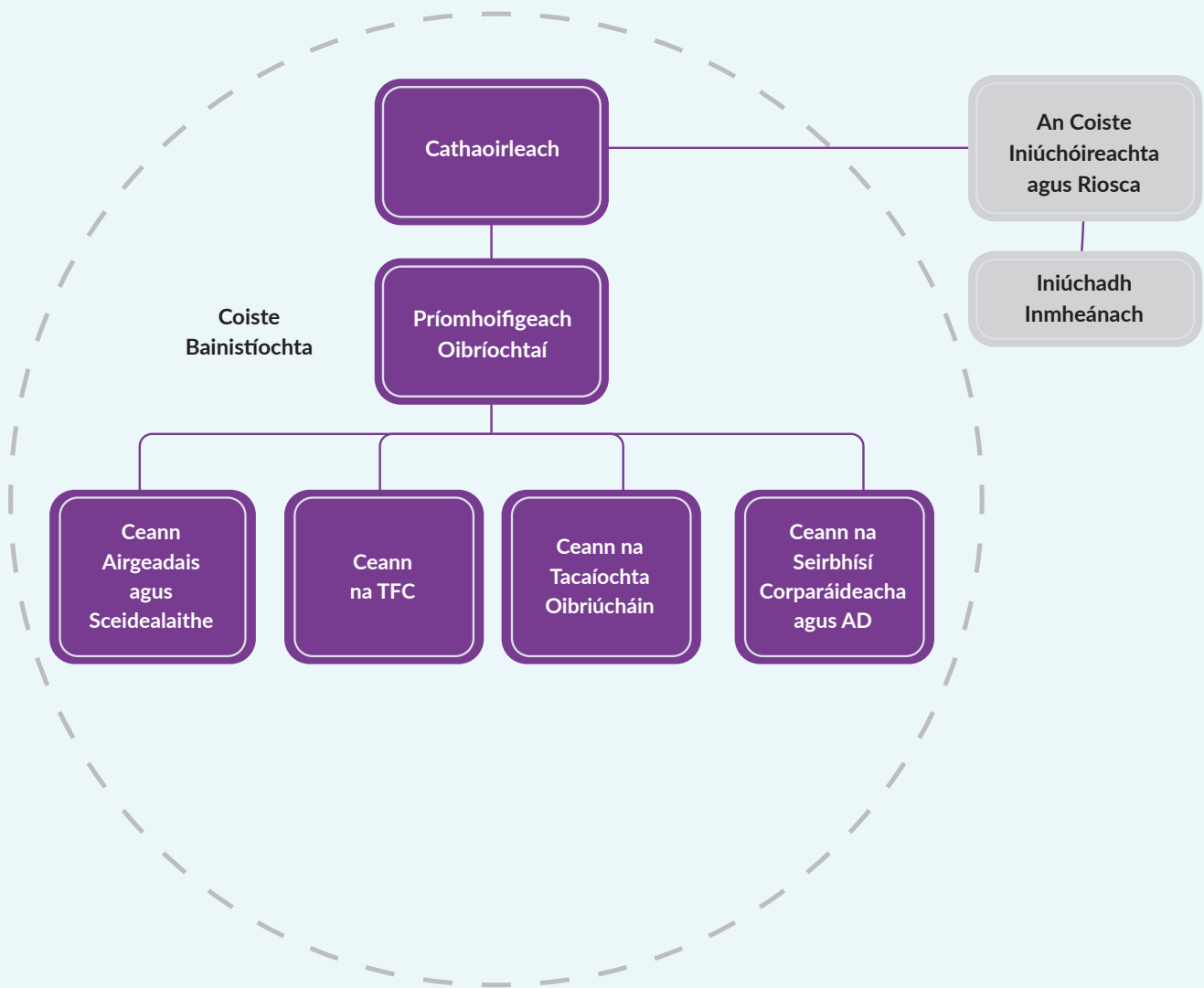
Cairt Eagrúcháin

Aguisín 2

An Coiste Bainistíochta agus Rialachas

AN COIMISIÚN UM ACHOMHAIRC CHÁNACH
TAX APPEALS COMMISSION

www.taxappeals.ie